Isamaa äraandja

ehk

Ilmasüüta hukkamõistetud.

Tallinnas, 1922.
K. Brandies'i raamatukaupluse kirjastus.

W. Ehrenpreis'i trükk, Tallinnas.

1.

Weneediku tinakambrid.

Wahutades peksiwad laened ühel tormisel ööl wastu Weneediku linna wette uulitsate müürisi. Mustad wihma pilwed ajasiwad lõuneõhtust ülesse ja katsiwad peagi kogu taewa alust. 1476 aasta kewade oli kätte jõudmas ja kuulutas sellega oma tulemist.

Ühe suure maja warjus seisiwad sel ülemal nimetatud ööl, kaks meest suurte mantlite sisse mässitud, kes tormist ja tihedast wihmasajust, mis selle wahe peal sadama oli hakkanud, midagi ei näitnud hoolima, waid kibedas jutuajamises oliwad, kuna nad aga wahete wahel ümberwaatasiwad, et keegi kogemata nende jutu pealt kuulajaks ja kaasteadjaks ei saaks. Nende jutt pidi küll wäga tähtis olema, sest et nad tasase healega pool sosistades üheteise kõrwa sisse rääkisiwad.

„Ma ütlen sulle, Malaspina, et ma seda ilmaski ei saa sündida laskma,“ ütles üks neist kahest rääkijast.

„Wägiwallaga ei ole selle juures midagi teha, Antonio,“ wastas teine. „Sest mis kord juba „Senati“ küünte wahel on, seda sealt ka enam naljalt kätte ei saa. Homme hommiku on sinu isa

surma tund käes, sest nad on nõuks wõtnud teda läkastamise teel surma saata, et see inimeste tähelepanemist ei pea äratama."

„Jumal!" hüüdis Antonio meeleäraheitlikult ja käsa ringutades, kas sa seda saad sallima ja wagust sündida laskma, et üks ilmsüüta inimene teiste kurja inimeste wiha ja kättemaksu ohwriks langeb! Kas ühtigi õigust siis enam maa peal ei ole! Kas minu isa selle eest juba küll ei ole kannatada saanud, et ta asi Genua linna all mitte nii ei läinud, kuidas see oleks minema pidanud, kolm aastat kõduneb ta juba nende hirmsa tina kambrites, oh kui hirmus on selle peale mõelda! millal nägid sa teda weel kõige wiimaks?"

„Kolme päewa eest, kui teda Senatisse sai wiidud, kus temale ta kohtu otsus ette loeti," wastas sõber, „minu, kui ohwitseri kord oli wahtisi kamandada ja — ma pean sulle tõtt ja õigust ütlema, et ma sinu isat nähes üsna ära ehmatasin. Tema juuksed oliwad lumiwalgeks läinud ja silmad otsegu surnul, pealuu sisse wajunud. Ta kuulas oma surmaotsust rahulise ja kindla meelega peale, nii kui see ühe Paoli'le ja sõjawäe ülemale kohane on."

„Aga mis ütles tema wend selle kohta?" päris Antonio põnewa ja wäriseja häälega.

„Marko Paoli pidas parajust," wastas Malaspina. „Ta ei ütelnud arwama ega tunnistama wõima, kas tema wend selle juures süüalune wõi ilmasüüta pidi olema. Ta wajutas aga siiski tugewaste ja sõbralikult tema kätt ja ütles niiskel

silmil: „Kui see jumala tahtmine peaks olema, siis läheks ma heameelega sinu eest surma!“

„Nõnda oli siis ka tema selle üle kahewahel! hüüdis Antonio ahastawalt. „Mina olen siis see ainumas inimene weel, kes oma armsa isa ilmasüütaust usub ja sellest kinni peab, et tema waenlased teda on kadeduse pärast hukatuse sisse saatnud, et ta neil enam risuks tee peal ees ei oleks!

„Katsu ennast taltsutada, minu waene ja õnnetu sõber,“ ütles Malaspina, „sa tead, et ma sind kui waest tagakiusatud põgenejat, keda igal pool otsitakse ja tagaaetakse, sellepärast seie kutsusin, et sa oma isa nägu weel kord enne surma pidid näha saama. Seal kõige ülemistes tina katuste all on tema wangi korgas. Ma olen temale seda teada annud, kus ta sind weel wiimist korda siin maailmas õnnistama saab. Ole mõistlik, Antonio! sinu isa saatust ei wõi enam ükski maapealne wägi siin maailmas teiseks muuta; tema sureb, nii kui Senat seda otsuseks on teinud, tund aega peale päikese tõusu.“

„Kuule mind, Malaspina,“ ütles õnnetu mees tumeda õhkamisega, kuna ta sõbra kätest otsegu tangidega kinni wõttis, kui tahaks ta sellega oma sõnadele suuremat mõju anda. „Kas sa tahad seda täna minu wastu ka teoga ülesse näidata, et sa mu sõber oled? Weel on üks peastmise tee lahti, et minu õnnetu isa sealt tinakatuse alt wõib ärapeastetud saada. Sinu käes on politsei wahikord. Öeldakse ja räägitakse, et meie wäga

üheteise sarnatsed ja nägu peame olema. Ole nõnda hea ja suuremeelne ja anna oma wahikord kuni homseni minu kätte. Wahetame sellepärast oma riided ümber."

Malaspina taganes neid sõnu kuuldes, paar sammu ehmatades tagasi.

„Kuidas, mis? sa tahad siis ka selleläbi kogu minu suguseltsi õnnetuse ja hukatuse sisse saata. Kas sa seda siis ei tea ega mäletagi, et ma juba kolmest kuust saadik naisemees olen, mis läbi ma oma kogu suguseltsi ja noort abikaasat hädaohtu saadan, kui ma sinu ettepaniku järele teen? Et ühte haua ääre peal olewat wanarauka aga peasta, peawad sellepärast umbes kakskümmend inimest kõigesuurema hädasse ja wiletsusesse saama tõugatud! Ei! Antonio, seda ütlen ma sulle kõigi pühade juures ja nimel, seda ei tohi ma mitte teha, et ma selle läbi weel teisa inimesi peaks õnnetuse ja hukatuse sisse saatma, kui see minu omasse aga üksi peaks puutuma, siis oleks ma iga silmapilk walmis sinu tahtmist täitma. Teisa aga ei tohi ma selleläbi mitte õnnetuse sisse tõugata."

„Sul on õigus Malaspina," ütles Antonio Paoli, „ma ei saanud selle peale omas õnnetuses aega mõeldagi, mida ma aga nüüd isegi selgeste näen ja aru saan, et minu isa ära peastmine wõimatu on. Tapku ja surmaku teda siis Senat ja werejänulised priiriigi esimehed peale, nii kui nad nii mõndagi ilmasüüta ohwert on ära kägistanud. Aga hoidku nad endid, weel elab Antonio Paoli,

küll ta oma ilmasüüta isa mõrtsukatele seda weel kord ilmas saab kätte maksma!"

„Hästi räägitud ja weel parem mõeldud," ütles priiriigi ohwitser, „nüüd aga jätame seekskorraks üheteisega jumalaga, sõber. Juba hakkab hommiku poolt walgeks minema. Weel umbes pool tundi ja wang tuleb akna trellide tagant nähtawale. Ole mees ja tee oma süda kõwaks, et sa rahulise südamega oma wiimist isa õnnistamist wõid wastu wõtta. Siis mine Wenedikust ära, enne kui Senat seda teada ja kuulda saab, et sa siin oled olnud."

Nende sõnadega läks Malaspina sealt minema, keeras aga mõne sammu pealt jälle mahajäeja sõbra juure tagasi ja ütles: „Kas ma sinu poolt ka Klaudiat pean terwitama?"

„Ma ei lähe enne linnast wälja, kui ma temaga olen kokku saanud ja rääkinud" wastas Antonio kindlalt, „mille wastu kogu maailm kas hukka mingu!"

Malaspina tõstis oma paremat kätt hoiatades ülesse, kadus selle peale aga warsti suure wärawa taha ära, mis ühe lossi wõi kindlusesse nähti wiiwat, mille kogu aeg ajalt kätte jõudwa päewa walgusel, ikka selgemalt ja selgemalt waataja silmi hakkas paistma. See oligi see hirmus ja selleaegne kole wangihoone, mida Wenedikn linna tina katuse aluseks sai nimetud.

Antonio Paoli hakkas selle peale, kui tema sõber sealt ära oli läinud, pitkamesi edasi tagasi käima, kuna ta mantli krae ülesse tõmbas ja

kübara sügawaste pähe wajutas, et tema nägu keegi ei pidanud nägema, ega teda sellest ära tundma. Hirmsad ja koledad oliwad need mõtted, mis tema pea ajust läbi käisiwad, ja kui walusad need tundmused, mis tema rinda, otsegu uss näris. Wahete wahel jäi ta seisma ja waatas ahastawa näuga selle raudtrellidega akna augu poole ülesse, mida Malaspina temale, kui tema isa wangi korgast oli kätte tähendanud. Et weel alles pool pime oli, ei wõinud ta seda akent ülewelt kõrgest heaste näha. Oh kuidas wärises ja wabises ta kogu kehast, kui ta silmad oma isa wangitoa akent otsisiwad!

Mis oli aga patritsialane (mõisniku au sees mees) Paoli, kes üks seitsmekümne aastane wana rauk, siis kurja teinud, et teda surma oli mõistetud? saab lugija küsima. Oli tema siis tõega üks nii suur kurjategija? — isamaa äraandja, wõi jälle mõni mõrtsukas?

Ei, sellest kõigist olnud temal miski, weel wähem surma süüd. Paoli perekonnal aga oli wägewaid waenlasi. Tema kätte oli merewäe pea juhatus usutud, mis Genua linna wastu sõtta läks, kuna see aga täiesti nurja läks. Tema waenlased kaebasiwad, seda oma kasuks tarwitades, et ta isamaa äraandja pidi olema. Sähärdusel wiisil oli nii mõnigi patritsier ja doge (priiriigi esimees) Weneedikus langenud, mille osaliseks ka nüüd wana halli peaga Paoli pidi langema. Isigi tema ainumas poeg oli kaebtuse alla pandud, kes aga weel põgenemise läbi ennast oli oskanud

Senati käpa ja priiriiklaste wangistusest peasta. Täna aga seisis ta, wõeras riidis, hirmsa tina katuste lähedal ja ootas põnewlikult seda silmapilku, kus ta weel wiimist korda oma armsa isa nägu siin maailmas pidi näha saama ja tema õnnistamist wastu wõtma.

Antoniol ei olnud seda tähtsat aega ega silmapilku mitte kaua tarwis oodata. Sest nüüd, kus päikese esimesed kiired, kaugelt hommiku poolt särama hakkasiwad, sai ka Malaspinast tähendatud akna augu peal asi elustawaks. Ühe wana halli peaga rauga kortsus nägu ja auku wajunud silmad tuliwad nähtawale. Tema näitas oma silmadega midagi otsima.

„Minu isa! minu armas ja kallis isa!" ümises Antonio oma ette, kuna ta omad käed paluwalt wangi akna poole ülesse tõstis.

Nüüd oli teda ka wana rauk näinud ja äratunnud.

Pitkamesi sirutas ta oma parema käe läbi akna trellide, õnnistades ülesse, kuna noormees südame walu ja meele äraheitlikult põlwili lasi.

See oli üks pühalik ja südant liigutaw silmapilk, mis aga juba teisel silmapilgul wangihoone wärawa kärisemise peale segatud sai. Antonio kargas seda kuuldes kähku maast ülesse, wiskas weel kord silmi oma isa poole ülesse, kes pitkamesi akna pealt tagasi taganes, mis peale ta sealt eemale tõttas ja peagi lähema uulitsatesse ja majade warju ära kadus.

Wähe aja pärast sai tinakatuste all, waese-

patuste kella helistud. Wabariigi timmuka sulane läks selle peale patritseri Paoli wangi korkasse. Mõne minuti pärast ei olnud õnnetumat ohwrit enam elawate seas. Seda kuuldes ja teades, kaetses teda nii mõnigi õnnetu tinakambrite elanik, sest et selle waew ja piin nüüd lõppenud. Nad ütlesiwad ohates: „Oh, et ka minu kätte kord rida ja kord tuleks! ja ka minu ärapeastmiseks waest patuste kella saaks löödud!"

2.

Klaudia Paoli.

Senator Paoli palee juures, mis weelinnas Weneedikus üks aruldane asi, oli üks ilus rohuaed, mis wastu Adria mere lahet ulatas ja kust kaugele mere peale wõis waadata, mis lõbust waadet pakkus. Selleaegsed Itaalia kunstmaaldrid oliwad ilust lusthoonet, mis wastu maja seisis, ilusa pildikujudega kaunistanud, mis Paolide pilta ja wägimehe tegusid kauni wärwidega silme ette kujutasiwad.

Ühe maalitud pildi kuju all lusthoone seina wastu, istus wana hallipeaga Senator, kes selle palee omanik ja hukkamõistetud ja ärahukatud wanaranga wend, Paoli oli, kelle nime ka tema kandis. Tema murelik nägu ja kortsus otsaesine awaldas suurt muret ja südame walu. Ta waatas õhates ülesse pildi kujude poole, kus tema eelkäijad ülesse oliwad maalitud.

„Oh annaks mulle see Kõigekõrgem selleſt otsust ja õiget aru," ütles ta oma ette ümiſedes, „et ma wõiks teada, kas minu wend õiguse peale wõi ilmasüüta sai ärahukatud. Tunnistuſed, mida Ludowiſi ette kandis, näitasiwad tema süüst küll ſelget tunnistust andma, ſest et need tunnistuſed Genua linna wapi ja pitſeriga, minu õnnetuma wennaſt oliwad allakirjutatud. Ma ei wõinud ſelle juures muud teha, kui pidin aga wait olema. Oh Weneedig, ſa neelad omad lapſed iſe alla ja tõukad neid kõigeſügawama kuristiku, kus neid pime haud ootab! ſeda tean ja olen ma kuulnud, et aeg oli, kus Paolide nimi ſuure au sees ſeiſis ja ſeda nime, kui iſamaa ärapeaſtjate nime nimetadi. Ka ſel ajal, kui minu õnnis wend Türgi merewäe Jooni ſaarte juures ärawõitis, ſeiſis meie nimi hiilguſes. Ja häda ſellele, kes meid siis iſamaa äraandjaks oleks julgenud nimetada!

Need head ajad on agaammu möödas, ja pahad ning kurjad päewad ſelle aſemele astunud. Ludowiſide nimed on ſelleaſemel nüüd auus ja nende tend, wägi ja wõimus kõigiſt teisteſt ees."

Kuna wana Senator neid tähtſamaid ſõnu ümiſes, oli üks noor tütarlaps ſeni luſthooneſt tulnud. Omas ſelleaegſes uhke riietes ſai ta ilu weel enam kaunistud. Tema peenikene näo jume ja tõſine nägu aga awaldas kindluſt ja oma üle walitſemiſt, ilma, et ta oma naisterahwaliku nõdruſt ſelle juures oleks märgata laſknud.

„Klaudia," ütles murelik ja maharõhutud iſa, „ſina oled, nii kui ſa ſeda iſe tead, minu ainu=

kene ja ainumas troost weel siin maailmas. Mul on sulle midagi saladust awaldada. Wõta sealt tool ja istu seie, mis juures ma sind rahulikult palun pealt kuulata."

Seda kuuldes waatas tütarlaps imestades oma wana isa otsa, sest et see wäga tõsiselt ja otsegu pühalikult näitas rääkima.

Ta istus oma isa wasta ja jäi selle peale waguseks ootama, mis tal temale ütelda pidi olema.

„Sina tead ju," ütles wana Senator natukese aja wait olemise järele, „et Ludowisid nüüd wägewad wõimud on ja kõikidest austatud ja lugupeetud saawad. Nad oliwad seniajani meie kõigekangemad waenlased, mille tõttu nad meid igate moodi katsusiwad kukutada. Eila aga tegi nende perekonna pea minuga seda kõigeesimest lepituse katset, meiega äraleppida, sest et ta minu käest sinu kätt oma kõigewanema poja Karlole palus."

Klaudia kargas seda kuuldes, kui ussist nõelatud, istme pealt ülesse, kui ta neid sõnu isa suust kuulis.

„Oh kui häbemata!" hüüdis ta lõkendawal palgil. Kuidas wõib ehk julgeb üks Senatör, kes minu armast onu nii teutawal wiisil on kukutanud ja oma jalge alla tallanud, seda sinu käest nõuda ja paluda, et see oma ainumast tütart tema pojale peab abikaasaks andma?"

„Wait minu laps," ütles wana hallpea, „sest mõtle ometi pisutki selle järele, mäharduse segasel ajal meie praegu elame. Ludowiside poolt on enamiste kõik Senatorid ja rae härrad, kuna mina

juba üsna haua kalda ääre peal seisan. Kes peab ja saab sind siis kaitsma, kui mind enam ei ole? Ludowisid üksnes wõiwad seda, kuna Karlo ka paha partii ei ole. Tema on priske ja tugew noormees, peenikese kombedega ja haritud inimene. Pealegi teatakse temast kõneleda, et hästi heaste maalida osata, just kui üks teinegi Rafael." (Rafael oli üks neist kõigekuulsamatest Itaalia kunstpildi maalijatest.)

„Oh Isa," hüüdis tütarlaps põlglikult, „selle eest hoidku Jumal, et sa peaksid ära surema! aga usu mind, kui ka see hirmus õnnetus Jumala tahtmise ja seadmise järele peaks sündima, ühe Ludowisitele ei saaks ma ilmaski mehele minema, eks ela ju ka weel minu onupoeg Antonio alles?"

„Tema on igawesti meie linnast põgenema sunnitud, Klaudia," ütles Senator õhates. „Ilma peawarjuta peab ta wõeralmaal hulkumas ja põgenemas olema, ja häda temale, kui ta omad sammud Weenedikn poole käänab? Häbi ja hukatus saaks kohe tema kannul käima?"

„Oh Isa, süda tahab mull selle juures wägise lõhkeda, kui ma tema õnnetuma saatuse peale mõtlen," ütles Klaudia. „Kõige esmalt rööwiwitakse tema isa tema käest ja siis isamaa. Ja mispärast siis? Kas tema ka weel kõigewiimaks üks priiriigi äraandja peab olema? kas tema üks kurjategija on? Oh ei isa, tema ei ole seda kõigewähemadki kurja teinud, mis temale süüks wõiks anda, ehk kurjaks tööks nimetada. Tema ainumas wiga ja süütamine on see, et ta ühte Paoli nime

kannab, kelle kautamiseks Ludowisit oma pea kohuseks ja ülesandeks on teinud."

„Nüüd tahawad nad aga meiega jäedawat rahu ja sõbrust selle sidemega teha, minu armas laps!" ütles wana hallpea tütre juttu wahele rääkides.

„Mina märkan seda selgeste, kust poolt nende tuul selles asjas puhub, armas isa!" ütles Klaudia edasi kõneledes. „Meie rikka aga õnnetuma onu suur warandus on nüüd riigi omaduseks langenud sellepärast mõtlewad ja arwawad Ludowisid, et see parem ja mõnusam on, kui ka meie warandus nendega ühendud saab. Mitte minu, waid meie suure rikkuse järele sirutab Karlo oma kätt õngitsedes wälja!"

„Õnnetu waene laps," õhkas wana hallpea kurwalt, „sa näitad nende wastu suurt põlgtust omas südames tundma, mille wastu ma midagi ei wõi parata, sest et Ludowisid ka minugi meelt mööda ei ole. Hoia ennast aga selle eest et sa oma põgenemas olewa onupojaga mitte kirja wahetusesse ei astu! Senat on kõigile, kes Antonio Paoliga midagi tegemist teeb, surmanuhtlust kuulutanud."

„Kas ilma wahetegemata, olgu see süüalune kas meeste ehk naisterahwas?" küsis Klaudia isalt.

„Weneediku priiriigi seadus ei tee selle kohta misgit wahet, kui see isamaa ära andmise külge puudub," wastas isa, „sellepärast hoia ennast, minu armas laps."

Nende sõnadega tõusis wana hallipeaga Senator pehme istme pealt ülesse ja hakkas palasti poole minema, kuna ta oma tütre otsa weel kord

murelikku näuga oli waatanud. Tema tõttas selle tõttu tuppa, et kella oli kõlistatud, kus temaga keegi rääkida soowis.

Hädaste aga oli tema sealt palee wõlwi postide taha Klaudia silmist kadunud, seal tõusis see ka kohe istmelt ülesse. Ettewaatlikult waatas ta igale poole ümberingi, sellepeale astus ta ühe suure pildi ette, mis peaaegu kogu üht poolt luftshoone seina kattis ja ühte wõitlust Weneedikku ja Türgi laewade wahel kujutas. Suure waewaga lükkas ta seda pisut kõrwa, mis peale pildi serwa alt, seina seest, ühe pisukese salaukse pragusid wõis näha. Üks sõrme wajutamine ühe sala wedru nupu peale ja — uks kargas sedamaid lahti, kust üks tõsise loomuga, ilus mees nähtawale ilmus.

„Ma tänan sind, Klaudia,“ ütles ta tütarlapse käest kinni wõttes, „sina oled täna minu eestseisja olnud, mille juures iga sinu sõna minu südame haawadele otsegu balsamit peale walas, mida need wiimsed hirmsad mälestused minu südamesse on löönud!“

Senatori ilus tütar punastas seda kuuldes purpuri karwaliseks ütteldes: „Meie oleme siin üksi, Antonio, mille tõttu sa julgeste peidupaigast wõid wälja tulla. Igaüks, kes seie poole tahab tulla, peab, nii kui sa seda juba wist isegi tead mäletada, sealt palee wõlwi alt läbi tulema, milleks sul siis weel aega küll üle jääb, ennast ärapeita.“

Noormees tuli selle peale ka kohe oma salapeidu paigast wälja, mis peale nad üheteise kõrwa sohwa peale istusiwad.

„Mis mõtled, ehk tahad sa nüüd peale hakata, Antonio?" küsis tütarlaps wähe aja pärast.

„Mul on aga weel üks püüdmine ja siht ees," wastas noormees tõsiselt ja kindlalt, „nimelt, et oma isa mõrtsukatele tema surma kättemaksta. Minu inimesed ootawad mind. Jagliamonto jõe suus ootab mind minu laew, ja häda selle laewale, kus ma aga oma isa waenlasi kuidagi moodi tean peal olema!"

Klaudia pani järele mõteldes oma onu sõnu tähele, kui ta wait jäi, waatas Klaudia otsekohe tema otsa.

„Sa oled siis üheks mererööwliks hakkanud, Antonio!" ütles ta, kuna suured pärli sarnatsed silmawee pisarad mööda tema palgeid alla weeresiwad.

„Mis see teeb?" wastas noormees, „kuna ma aga mitte röövli teo ega saagi peale wälja ei lähe, et omale sellest rikkust ja wara koguda, waid üksnes oma isa surma meie wabatriigile lähen kätte tasuma, mille eest üksgi nende laewadest armu ei pea leidma, mis aga iiales Weneedikü nime ehk selle riigi wärwi kannab. Üks soow on mul aga weel siin maailmas, armas Klaudia, mille täitmine teie käes ja wõimuse all seisab. Tule minuga ühes minu saatjaks laewa peale! sest kui ma sind oma lähedal tean olema, siis ei karda ma maailmagi enam, weel wähem oma waenlasi."

Klaudia waatas esmalt waimustawalt nooremehe otsa, siis aga laskis ta oma ilust pead longu,

öeldes: „Minu wanaisa tarwitab minu tuge ja põetust, ma ei tohi teda mitte üksi ega seie maha jätta, Antonio. Ühel teisel korral aga saaks ma heameelega sinuga ühes tulema, wõi olgu kas teise maailma otsa, usu mind Antonio!"

Jalaastumised, mille all kruusi kiwid ragisesiwad, saiwad sel silmapilgul ta kõrwas kuuldawaks. Kähku pööras Klaudia ennast sinna poole, kust jalaastumised kuulda oliwad. Ta nägi palee poolt ühte uhkes riides noortmeest lusthoone poole tulema.

„Jumala pärast, Antonio, peida ennast kähku pildi taha ära!" sosistasiwad Klaudia huuled pool healetumalt, „Karlo Ludowisi ise tuleb seie poole!"

Antonio kargas ka kohe eelnimetatud peidupaika warjule. Hädaste aga oli ta ennast jõudnud ära peita, seal astus ka eelnimetud wõeras uksest sisse.

Noor Ludowisi oli üks priske, täiekerega mees, kuna iga terase silmaga waataja kohe ära wõis märgata ja näha, et ta oma nägu nüüd palju sõbralikumaks ja ladusamaks katsus teha, mis muidu alati otsekui pilwes nähti olema. Ta kummardas sügawalt ja aupaklikult noore tütarlapse ees, üteldes: „Teie isa soowi ja nõuandmise peale olen ma omale seda julgust wõtnud, et ma ilma eteüütlemata teie juure, auus preili, julgesin tulla, et oma südamliku palwet Teie jalge ette wõiksin panna."

„Ma tänan teid, auustud härra," wastas Klaudia uhkelt ja külmawereliselt.

„Weel ühed teised asjad ja soowid sundisiwad

mind teie palwele tulema," ütles patritsialase poeg edasi köneledes, ilma et ta Klaudia külmusest tähele oleks näinud panema.

„Tohin ma siis teada saada, mis need küll peaksiwad olema?" ütles wana Senatori tütar küsides.

„Ma olen suure Wenediku pildi näitusel, ka ennast selleks ülesse annud, et ma Itaalia köige kuulsama kunstmaalijatega tahan wöistelda," wastas Karlo Ludowisi.

„See on wäga ilus ja kiiduwäärt teitest, austatud herra," wastas Klaudia ükslaselt, „kuna säherdused asjad minusse wähe puuduwad."

„Küll see saab puutuma," ütles Ludowisi wöidu röömulikult. „Ma tahan selleks ühe omast maalitud pildiga wöistluse platsile astuda, austud preili, ja arwasin ja walisin teid selleks oma pildi peale ülesmaalida. Ma palun Teid köigest südamest, et teie minu alandliku palwet ega südame soowi mitte körwale ei saaks lükkama!"

Klaudia töusis imestades püsti ja ajas ennast uhkelt sirgeks.

„Kuidas, mis?!" hüüdis ta, „üks Ludowisi tahab ühte Paolit omale wöistluseks maalida! Kas ma seda ka öieti olen kuulnud?"

„Nönda see küll on, austud preili," wastas noormees uuesti sügawa kummardamisega, „ja ma mötlen ja arwan, et ma teitega töeste ühte ime ilust wöistluse pilti oma wastastele wöin ette panna, mille üle nad oma kunstiga ei saa saama."

„Ilmas ega eladeski ei saa ma ennast ühest

Ludowisist ülesse maalida laskma!" hüüdis Klaudia ülesseärritatud kindlusega.

„Kunsti asjus ei ole meil miski wana perekondliku wiha sünnis kanda," ütles Karlo pisut trotslikku naeratamisega, „sellel põllul peawad kõik waenu asjad kõrwale saama lükatud ja igaüks temale sõbralikult kätt pakkuma!"

„Ma wihkan neid ise kirikuski, kes aga iial siin maa peal Ludowisi nime kannab!" ütles Klaudia põlglikult.

„Tohin ma seda teada saades teid küsida, mikspärast teie siis seda õieti wihkate?" küsis Karlo.

„Kas minu ilmasüüta onu mitte teie wiha ja kurjuse ohwriks ei ole langenud?" wastas Klaudia kalgilt.

„Teie onu, Senator Paoli, oli üks isamaa äraandja, mille eest ta ka oma teenitud palka juba kätte on saanud," ütles Karlo Ludowisi niisama külmalt ja kalgilt.

„Seda ütleb ja räägib üks alatu poisike, aga mitte mõistlikud inimesed!" hüüdis sel silmapilgul üks mehine heal, otsekui kõue müristamisega, mis peale ka Antonio Paoli omast peidupaigast nähtawale ilmus.

Just kui oleks pikne selgest taewast tema jalgade ette maha löönud, nõnda taganes ka Ludowisi Antoniot nähes mõned sammud ehmatades tagasi. Ta kogus ennast aga piagi, mida Klaudia sealolek seda enam teda taga kihutas, kelle ees ta ennast kui wana kartlik naene ei tahtnud ülesse näidata, ta tõmbas oma mõega tuppest ja karjus:

„Antonio Paoli, ma wõtan sind seaduse ja meie priiriigi nimel wangi!"

„Wilets hoopleja!" hüüdis Antonio kõige suurema põlgdusega, mida iga tema sõna rõhust juba selgeste wõis märgata, mis juures ta ka oma mõeka tupest wälja tõmbas.

„Ühe tagaaetud ja kahtluse all kurjategijaga ei saa ma ilmaski kaksikwõitlust algama, selleks on Karlo Ludowisi liiga auus ja uhke."

„Siis saab see tagaaetud kurjategija, nii kui sa seda ise mulle julgesid öelda, mu poisike, ühte mõrtsuka tööd mõrtsuka tööga jälle kätte tasuma, sest et teie minu isa awalikud mõrtsukad olete," ütles Antonio, kuna ta palja mõegaga oma wastase kallale tormas.

„Tänane päew ja tund peab selle üle otsust ja aru andma, kumbail õigus on, kas Paolitel wõi Ludowisidel!" hüüdis Antonio metsliku waimustusega.

Karlo oli selle wahe peal omale wastuhakkamiseks koha walmis seadnud. Klaudia waatas kogu seda lugu kahwatanud näuga, just kui marmoriks muudetud kiwi post, pealt.

„Sina oled selle wõitluse juures pealt nägijaks ja tunnistajaks!" hüüdis Antonio Klaudiale.

Nende sõnadega hakkasiwad nad kange tuhinaga wõitlema, nende mõegad langesiwad wastastikku, nii, et tule sädemed aga lendasiwad.

Juba esihakatusel näitas Ludowisi, et ta selles asjas täieste meister oli ja oma kunsti oskas. Rahulise ja külma südamega wõttis ta teise käre-

dad mõega hoobid wastu ja ta tungis wiimaks weel koguni oma wastase kallale ja hakkas teda pitkamisi omast eemale tõrjuma, kelle jõud juba raugema näitas hakkama.

Paoli nägi ja sai sellest juba selgesti aru, et tema wastane temast jõuu ja osawuse poolest ees oli, mille tõttu ta enam esialgul teise peale ei tunginud, waid ennast aga üksnes tema mõega hoopide eest katsus kaitsta, et omale selle wahe peal uut jõudu koguda.

Seda nähes pidas Ludowisi ennast juba wõitjaks ja tungis seda suurema hooga oma wastase kallale, mis juures ta nägu juba wõidu rõõmust üsna hiilgas. Selle juures wäsitas ta ennast aga niisamuti ära, kuna ta wastane juba mitmest haawast haawatud oli, milledest weri wälja imitses ja teda weriseks määris.

Klaudia nägu läks seda nähes weel kahwatumaks, kuna ta omas südames õhkas: „Kas ja kuidas wõib meie armas Jumal seda lasta sallida, et õelus ja kurjus ka siin jälle oma wõitu peawad saama?" Ta pani selle juures omad silmad kinni ja langes kui närtsinud lill, nõrgalt suure leentooli peale seljakile, kuna Paoli selle peale jälle uuesti oma wastase kallale hakkas tormama. Hirmsa löökidega langesiwad selle peale nende mõegad jälle uueste risti ja rästi lüüjes ühe teise wastu. Otsustaw silmapilk oli iga silmapilk kätte jõudmas. Sel silmapilgul aga, kus Karlo oma wastasele just surmahoopi tahtis anda, läks Antoniol korda, temale ühte nii mõnusat mõega hoopi

parema käe õla peale lüüja, et see maha langewa käega hingetumalt maha kukkus.

Wõitluse kumin ja müdin näitas selle wahe peal kuni palastini ja selle tubadesse olema tunginud, sest et sel silmapilgul juba walju inimeste healesi oli kuulda, mis palasti poolt senna poole tulles nende kõrwu kostsiwad. Selle peale tuli ka wana halli peaga Senator oma teendrite ja Ludowisi teendrite saadetusel senna, mis juures Antonio aga weel waewalt aega oli saanud, ennast oma peidu paika ära peita.

„Kõigewägewam Jumal, mis siin on sündinud?" hüüdis wana Senator kõigesuurema kohkumisega, kuna ta küsides oma tütre otsa waatas.

„Kas ta ise omale otsa on teinud, wõi oled sina ehk temaga wõidelnud?"

„Ei kumbadgi," wastas Klaudia kõigest kehast wärisedes.

„Halastaja Jumal! see on meie hukatus!" hüüdis wana hallpea õhates.

„Wiige teda tema koju," ütles Klaudia ennast haawatud nooremehe teendrite poole pöördes, „ma arwan, et ta seda weel küll ise wõib rääkida, missugusel wiisil ja kombel ta siin haawatud sai."

Karlo Ludowisi saatjad tõstsiwad oma peremeest ettewaatlikult maast ülesse ja hakkasiwad teda ellalt oma wahel hoides, aiast wälja minema, kuna nad Paoli sõnade põhjusel, neile sajatamisega seda pea lubasiwad kätte maksta.

Wana halli peaga Senator aga kiskus ahastqes oma juuksid peast ja hüüdis meeleäraheitlikult:

„Meie oleme kadunud! ükski asi ei wõi meid Ludowiside wiha eest kaitsta! Kes on seda noortmeest haawanud, minu tütar? räägi ja ütle, kes reostas minu maja õigust?"

„Sinu wennapoeg Antonio," wastas Klaudia kindla healega. „Tema maksis oma isa surma temale sellega kätte, kuna ta oma wastast auusa kaksikwõitluse peal, oma wastu kahjutumaks tegi."

„Siis on hukatus seda kindlameni weel meie kohta kindel," hädadles wana mees. „Üks tagaaetaw põgeneja on meie maja ruumides eest leitud, ühe Senatori majas! Oh, kui ilmakuulmata on see jäle asi!"

Ilmaasjata katsus Klaudia oma isat selles asjas rahustada.

„Meil ei ole selleks miski peastmise teed enam," wastas wana hallpea. „Mina ei karda oma enese pärast peaegu midagi, sest et mul juba üks jalg haudas ja teine haua ääre peal on, üksnes sinu saatus koormab minu südant ja hinge kõige suurema kartuse ja wäristusega!"

„Lass tulla, mis tuleb," ütles Klaudia kindlalt, mina olen selle juures rahulik, sest tea, oh isa, mina ei ole selle üle sugugi kartlik, sest et see meie ja kogu Paolite suguwõsa auu kaitsmiseks on sündinud!"

3.

Klaudia wangiwõtmine.

Mitu päewa oliwad sellest ülemal räägitud sündmusest, Senator Paoli lusthoones, juba mööda

läinud, ilma, et miski iseäralikku selle wahe peal oleks ette tulnud. Elaw liikumine walitses wanamoodi Weneediku linna uulitsate ja kanalite peal. Priiriik seisis sel ajal oma kõige kõrgema ja hiilgawama tipu peal. Kõik tema wälimised waenlased oliwad temaga sunnitud rahu pidama, sest, et nende wõimus tema wägewuse wastu ei ulatanud. Tema sõjalaewad oliwad peaaegu ilma ärawõitmata, sellepärast pidiwadki nad oma kaela tema ette kummardama, kuna see aeg aga riigi seespool nägelemised ja kiskumised nende oma wahel ja oma keskel peale hakkasiwad, nii kui see alati sünnib, kui kõik asjad just wäljaspool kõige-paremas joones on. Rikaste patritsialaste oma kadedus ja auuahnus ühe teise wastu, kukutas kogu priiriiki ühest häbist ja õnnetusest teist. Üks seltskond põlgas ja wihkas kadeduse pärast teist, mille tõttu põue odad ja salajad mõrtsukatööd juba igapäewased asjad oliwad.

Wana põdur hallipeaga Senator Paoli oli raskeste haigeks jäänud. Wiimse aja ja päewade ärritused, oliwad muidugi selleks kõigesuuremaks põhjuseks, nii et ta enam woodistki wälja ei tulnud, weel wähem Senatisse wõis minna, kust ta muidu ilmaski ära ei olnud jäenud, kui seal kohtu talitust ees oli.

Klaudia põetas oma wana isat kõige suurema hoolsusega, kuna ta seda oma rahulolemiseks peagi märkas, et ta haigus enam rahu, kui ühte arsti tarwitas.

Ühel päewal kui ta jällegi haige woodi

ees istus, teatas temale nende teender, et Ludowiside kojameister, Paoliga rääkida soowida.

Haige wärises seda kuuldes kõigest kehast, kuna Klaudia aga rahulikult ja kindlalt ütles: „Ta wõib seda wõeraste wastuwõtmise toas meile lasta teendri läbi ütelda, mis tal rääkida ehk ütelda on.“

„Ta andis selle pärgamendi rulli, minu kätte, teile allakirjutamiseks,“ wastas teender, kuna ta seda Klaudia kätte ulatas.

See tegi seda lahti ja andis siis oma isa kätte, kes seda wärisewa kätega wastu wõttis ja lugema hakkas, kuna teender selle wahe peal seal juba ära oli läinud.

Wanakene nähti jälle kergemalt hinge tõmbama, kui ta kirja sisu pealiskaudu üle oli silmanud.

„See oli üks sõbraliku sisuga kiri minu ametiwenna käest,“ ütles ta wähe aja pärast, „ma loen sulle seda ette Klaudia.“

„Teie südame rahuldamiseks on mul teile, austatud Senati ameti wend, teada anda,“ hakkas wanamees lugema, „et minu poja terwis juba paremaks hakkab saama. Tema haaw on palju kergem, kui seda wõis arwatagi, mille tõttu ta meie arwates Jumala abiga, juba mõne päewa pärast oma haigewoodist wõib wälja tulla.

Mis mind teile sunnib kirjutama, on wäga tähtis, herra Paoli! meie tahame omad asjad sellega ära õientada, et teie minu poja haigust sellega aitate kergeks ja tema walu magusaks teha, kui teil selleks wähegi soowi ja tahtmist on.

Nõnda, kui minu poeg Karlo mulle teatas, armastada ta teie tütart Klaudiat kõigest südamest ja nüüd laseb ta minu läbi teid paluda, et teie oma tütart temale abikaasaks annaksite, mille tõttu ma ka temale juba ütlesin, et meie kõikide soowid sellega üsna ühte lähwad. Ma palun nüüd teid, et teie seda asja täna weel oma käe allkirjaga kinnitate ja abielu kontrahi järele, kohe wiiskümmend tuhat dukatid, oma tütrele kaasawara annate, mida ma siis juba homme oma ametiwendadele Senatis wõin teada anda. Seda jääb aupaklikult ootama, Senator Marko Ludowisi."

Selle peale pani wana Paoli kirja kõrwale ja waatas küsides oma tütre otsa, kes otsekui marmori post, ilma liigutamata seal seisis, kuna tema tumedad silmad, mis aga weel wähe liikusiwad, sellest tunnistust andsiwad, et weel alles elu ta sees oli.

„Mis sa senna juurde arwad ja mõtled, mu laps?" küsis isa wähe aja pärast.

„Ma olen selle üle ütlemata kurb, et ma sulle selle asjaga kurbtust ja südame walu pean walmistama, armas isa!" wastas Klaudia wärisewa healega.

„Sina ei saa ju ometi mitte selle wastu panema, et sa Ludowiside tahtmist ega soowi ei täida?" ütles isa.

„Ma pean seda siiski tegema," wastas Klaudia kõikumata meele ja healega.

„Siis oleme meie päriselt kadunud!" hüüdis wana isa meelt ära heites.

„Sina oled selles asjas ju täieste ilma süüta," wastas Klaudia, „üksnes mind wõiwad nad kukutada. Ma tean seda juba ette ära, et nad mind wangi saawad panema ja ka wäga hõlpsaste ära hukkama, mida ma sugugi nii wäga ei karda, sest siis saan ma ometegi nende õela ja tigedate Ludowiside kiusust ja wihkamise alt lahti, mida iga Paoli nimekandja praegusel ajal Weneedikus peab kannatama."

Paoli pani seda kuuldes omad käed silme ette, Klaudia aga wõttis pärgamendi ja kirjutas selle peale kindla käega Ludowisi kirja alla: „Ilmas ega eladeski ei saa ühe Paoli tütar ühe Ludowisile mehele minema, ega Klaudia, Karlo naiseks saama! ennem saab kogu maailm hukka minema, kui see saab sündima, mis teie eespool kirjas nõutud saab."

Kui ta kirjaga walmis oli saanud, kõlistas ta kella ja käskis siis oma teendrit, seda kirja ajawiitmata patritsia Ludowisi kätte wiia.

Teender läks selle peale ka kohe minema, Paoli aga sirutas oma kätt otsegu paludes tütre poole ja hüüdis ahastades:

„Sa jooksed meelega oma hukatuse sisse, minu armas laps! Kutsu teda tagasi, sest kes teab, ehk leiab selleks aega mööda weel miski muud peasemise teed!"

„See on parem, et asi lühidalt ära tehtud, kui see ka pahaks peaks minema," ütles Klaudia kindlalt, mis peale ka isa wait jäi, kuna ta süda selle juures kangeste kees ja kohas.

Õnnetus ei lasknud oma peale ka enam kaua oodata. Ühe tunni pärast juba ligines ta oma hirmsa tagajärgedega.

Kojameister tegi ettewaatlikult haigetoa ukse lahti ja tõmbas kahwatanud näuga, Klaudiat käega oma poole tulema.

„Sa ei lähe siit silmapilkugi mitte wälja!" hüüdis wana haige Senator kindla walju healega, mis juures ta tuhnid silmad otsegu nooruse hiilguses sätendasiwad. „Sündku, mis iial sünnib, kuna see aga minu silme ees peab sündima!" Kojameister jäi wärisedes ukse juure seisma, temal oli tegemist, et aga weel püsti wõis seista; Klaudia aga waatas uhkelt oma suuremeelse ja kõikumata meelega isa peale.

„Ma tänan sind," hüüdis ta waimustawal ja hiilgawail silmil, „ma tänan sind, minu armas ja kallis isa, selle sõna eest.

Ennast selle peale kojameistri poole pöördes aga küsis ta: „Kes ootab mind wäljas?"

„Tinakambrite inspektor oma sulastega," wastas see kartlikult.

„Too teda sisse," ütles Klaudia käskiwalt.

Kojameister läks selle peale ka kohe uksest wälja, kuna ta juba mõne minuti pärast, selle kõige kardetawama Weneedikn linna wangikoja ametnikuga, tagasi tuli.

Auupaklikult astus see haige tuppa, kummardes ennast wana auusa Senatori ees ja ütles:

„Üks paha ülesanne sunnib mind seie teid tülitama tulema, auulik Senatori härra! teie tütar

on isamaa äraandjate hulka tähendatud ja minu hoiu ja wastutamise alla antud. Ma olen nüüd tema järele tulnud, et teda tinakatuste alla saata."

„Kes on seda kaebtust tema peale tõstnud?" küsis Paoli.

„Marko Ludowisi," wastas ametnik.

„Kas Senati ja doge käsk sellega ka minu kohta käib?" päris Senator uurides.

„Minul on üks käsk teie tütre kohta antud," wastas inspektor. „Tohin ma teid paluda, omaga kaasa tulla, auustatud preili, siis tulge?"

Kindla sammudega astus Klaudia oma haige isa woodi ette, suudles tema wärisewat kätt, üteldes: „Ole tugew, minu kallis isa, sest meie, kui Paolid, peame mehiselt ja julge meelega oma õela waenlaste ohwriks langema!"

Õnnistades pani wana hallipeaga isa omad käed oma põlwil oleja tütre pea peale. „Mina tunnen enese selleks juba tugewa küll olema, et ma homsele Senati kohtu koosistumisele wõin tulla," ütles ta kindla healega, kes teab, ehk läheb mull seal korda, sind lahti peasta, teisel sihil aga tahan ma sinuga ühes wangipõlwe wiletsust kanda ja kui see just nii peab olema, ka ühes surra. See kõigewägewam Jumal ja püha neitsi olgu ise sinuga ja tehku sinu hirmust kannatamist sulle kergeks! Oh — need hirmsad tinakambrite katusealused!" —

Nende sõnadega langes wanarauk õhates oma patjade peale uueste seljakile, kuna Klaudia aga

maast ülesse tõusis ja ametnikule ütles: „Mina olen nüüd walmis teiega kaasa tulema."

„Mina olen teie austud isa kohta armastuse pärast, ühte kinnist tõlda teie palee ette lasknud sõita, et see käik teile kergem oleks ja teie inimeste silmade eest peidetud oleksite," ütles inspektor Klaudia poole pöördes.

„Ma ei saa seda omalt poolt mitte tarwitama," wastas Klaudia kindlalt, „kogu Weneedig peab seda teadma ja nägema, et wana hallipeaga Senator Paoli tütar uhke ja kindla sammudega tinakatuste alla on läinud, kuhu priiriik nüüd omad kõige truuimad lapsed saadab, mida ta selle tarwis just näib olemagi ehitanud, et neid seal hukka saata, nii kui see wiimsel ajal selgeste näha on."

„Mul on selleks aga kõwa käsk käes, preili," ütles ametnik kohkudes.

„See käsk on üksnes Ludowiside poolt, aga Sinati nimel ja doge käsu peale antud, kes sellega rahwa mässu kardawad," wastas Klaudia külmalt, „mina aga ütlen teile, et teie kas minu soowi järel teete, ehk mind selle asemel seie peate jätma, üks sõna minu suust, mis peale minu teenrid teile wiimse weretilgani wastu saawad panema, et teie mind siit wägise ära ei saa wiia."

„Et sündku siis teie soowi järele, preili," ütles ametnik, kellele wana auusa Senatori tütre kindel meel meelt mööda näitas olema.

Klaudia wiskas weel kord oma kurwi silmi haige isa peale, mille järele ta wangihoone inspektoriga wälja läks. Oues uulitsa peal ootasiwad

neid soldatid, kuna ametnik kutsarit sealt ära käskis sõita, sest et neil teda tarwis ei olla, selle peale wõtsiwad soldatid wangi oma keskele ja hakkasiwad ametniku seltsis minema.

„Kuhu on teie kapten jäenud?“ küsis Klaudia asjata omale tuttawat ohwitseri silmitsedes.

„Malaspina seisis doge käsu wastu, et teid auus preili, tinakatuste alla pidi saatma, mille tõttu ta ennast kohe teenistusest lahti wõttis,“ wastas inspektor, „sellepärast peate teie ka minu saatmisega katsuma leppida.“

Ehmatades taganesiwad inimesed neist kõrwa ja waatasiwad seda lugu eemalt pealt ja küsisiwad üks teiselt, mis see jälle pidada tähendama.

4.

Kohtu ees.

Kõrge priiriigi kohtu palee ees walitses elaw läbi segi liikumine ja tungimine. Mitmed uhked tõllad seisiwad sealt wähe maad eemal ja ootasiwad oma sees istujaid kõrgest kohtust tagasi tulema, et neid jälle koju sõidutada, kuna lähemal olewa kanali peal, uhke siidi riidest katustega paadid kõikusiwad, kes niisamuti oma peremehi näitasiwad ootama, keda nad koju pidiwad kandma.

Omas täies ameti ja auu mundris, istus wana hallipeaga doge ülewel Senati kohtu saalis keset oma suuri nõuandjaid, kes kõik wanad halli peaga mehed oliwad.

„Täna on meil üks tähtjas asi arutamisel, minu truuwid ameti wennad," ütles nende pea. „Üks noor tüdruk, kes meie truu ameti wenna, wana tuttawa Senator Paoli tütar, on isamaa äraandmise pärast kohtu alla antud. — Ta on ühte kange kahtluse all olewat kurjategijat, Antonio Paolit oma isa paleesse salaja ära peitnud, kus ta meie ameti wenna, kõigest kõrgeste austatud Senator Ludowisi poega, äraandliikul wiisil on haawanud.

Wõtame selle asja kõige esmalt käsile ja kuulame kaebtuse aluse kohe üle, wõi arwate teie ehk jälle seda paremaks, kui meie seda asja wähe edasi lükkame."

Selle järele oli suur arupidamine, ühed soowisiwad seda asja kohe ette wõtta, teised aga jälle edasi lükata, kuna wõit wiimaks ometi Paoli sõbrade poole jäi, et see asi ilma wiiwitamata ette pidi saama wõetud.

„Käskige kaebduse alune sisse tuua," ütles doge.

Pühalik waikus walitses selle peale kogu kohtu saalis Seal läks uks lahti ja Klaudia Paoli ilmus nähtawale.

Ta kummardas kohtu ees, mis peale ta doge käenäitamise peale maha istus.

„Sa oled kohtu alla antud, minu tütar," ütles doge kaastundlikul healel, „sest et sa oma isamaa käskude üle oled astunud. Räägitakse, et sa meie priiriigi waenlasi ja isamaa äraandjaid oma juures peitus oled pidanud. On see tõsi?"

„Jah kõrgeste auustud doge," wastas kaebduse alune.

„Kas sa seda tead, et selle käsu üleastumise peal surmanuhtlus seisab?" küsis wana hallpea.

„Seda ma tean," wastas Klaudia ilma kartuseta.

„Mis sul oma wabandamiseks selle kohta on öelda?" päris doge edasi uurides.

„Kas mulle selle kohta üleüldiselt on luba rääkida, mis sellesse asjasse aga iganes puudub?" küsis Klaudia.

Doge lubas seda lahkeste. „Selle peale jutustas Klaudia kogu selle wiha waenu põhjust, mis nende ja Ludowisi perekonna wahel walitses, mille kättetasumise ohwriks tema wana onu olla langenud. Siis läks ta oma jutuga kogu nende wiimsete sündmuste peale, üteldes: „Kes peaks küll see olema, kes oma õnnetuma, kõigelähema sugulasele wõiks ust näidata? mina peitsin oma onupoega kõrwale, ehk minu isa seda enne küll kõwaste keelas, et ma temaga küll miski tegemist ei pidanud tegema. Ma tunnistan selle juures oma eksitust awalikult ülesse, kuna ma seda sugugi ei kahjatse, et ma seda olen teinud. Kui see armastuse tegu surma wäärt on, siis ei karda ma seda sugugi, waid saan kõigesuurema julgusega surma silmi waatama.

Et Karlo Ludowisi auusa kaksikwõitluses haawatud sai, ei kaswata minu arwates minu süüd sugugi suuremaks, kui sest ülepea juttu wõib ollagi. Tema ise kutsus teist oma häbemata sõnadega oma

kallale, sellepärast seisan ma kõrge Senati kohtu ees üsna puhta südamega ja ootan selle poolt rahulikult oma kohtu otsust."

Need wiimased sõnad mõjusiwad kõikide kohta, kus juures wanad hallipeaga kohtumõistjad, rahuloldawalt ühe teise wastu peadega nikutasiwad, mis tähendas, et Senat sugugi sellega nõus ei olnud, et üks nii mõisilik ja hakkaja tüdruk surma pidi saama mõistetud. Mõningased Senatorid astusiwad weel pealegi oma ametiwenna Paoli juurde ja aandsiwad temale sõbralikult kätt. Seal tellis aga korraga Marko Ludowisi omale sõna senna w hele rääkida.

Kunstliku sõnu kokku põimides, katsus häbemata peale kaebaja rääkija, Klaudia suurt süüd nii selgeks teha, kui see iial wõimalik wõis olla. Ta pani ette, et priiriik wäga kõwaste selle peale pidi waatama, et mässamise ja äraandmise waim maad et saaks wõtta. „Sest," ütles ta, „kui juba tema eestseisjate seas äraandjate waim walitseb, siis on kõik hukka minemas ja meie seisame kui ühe tulepurskaja mäe otsas, mis aga ajuti puhkab, et pärast seda suurema jõuuga oma ärahäwitamise tööd suudaks edasi teha. Ma annan selleks kindlaste nõuu, et meie seda kogu juurtega oma keskelt peame wälja kitkuma, et see enam laiemale ei saa laguneda. Isamaa äraandjate kohta on meie riigi seadus surma nuhtlust määranud. Kaebdusealune on seda kaebdust ka õigeks ja tõeks tunnistanud, selle pärast peab ta surema."

Selle peale palusiwad ka mitmed teised omale

selle wastu luba rääkimiseks, mis neile niisamuti sai lubatud. Need katsusiwad Ludowisi kaebdust igatepidi Klaudia kohta pehmendada. Seal wõttis kõigewiimaks doge sõna, mis peale kogu suures kohtu saalis surma waikus walitses.

„Selle kohta tean ma ühte teist peastmise teed, auustud ameti wennad," ütles wana hallipeaga doge, „ühte teed, mis kõiki seltskondasi sunnib rahule jäema. Seadus peab saama peetud, ja see sünnib selle läbi, kui meie oma kohtu otsust edespidise aja peale edasi lükkame. Kaebduse alune wõib nii kauaks kinni jäeda, kui selle pea süüdlane, Antonio Paoli, meie käes on, mis minu arwates, mitte enam kauaks ei saa tuurima, siis maksab ta seda ülekohut oma surmaga; siis on meie seadus oma õigust saanud ja meie wõime selle neitsi oma teed lasta minna. Kui see kurjategija Antonio aga siiski terwe nahaga meie käest jooksu läheb, siis on meil selle üle aega kohut mõista küll."

Ülemal nimetud Doge sõnad leidsiwad suurema hulga koosolijate poolt suurt kiitust, nii et nende wastastest enam tähelegi ei saanud pandud.

„Wiige seda wangi oma wana kohta jälle tagasi," käskis selle peale wana priiriigi peamees.

Klaudia kummardas nende poole peaga, mis peale teda wangihoonesse tagasi sai wiidud.

Ilmasjata katsus selle peale isa oma lapsele üht paremat kohta ja paika muretseda; selles asjas aga oliwad pea aegu kõik wastu. „Meie ei tohi selle juures miski wahet teha," ütles wana doge,

„sest siis hakkaks kõik rahwas meie wastu: Meie ei ela nüüd enam endisel ajal."

Sellepeale oli ka tänane istumine lõppenud. Mõned Senator Paoli sõbrad tuliwad teretades tema juure ja pakkusiwad ennast temale koju saatjaks, sest et ta wäga haiglane nähti olema.

„Ma tänan teid selle eest kõigest südamest," ütles õnnetu wanake. „Kuna ma aga enesel selleks weel jõudu küll tunnen olema, et ma üksi koju suudan minna, aga ma arwan, et see mul ka weel see wiimane kord oli Senatisse tulla ja selle koos istumisest osa wõtta."

Selle peale kummardas ta jumalaga jätmiseks wana auusa doge poole peaga ja läks nii kohtu saalist wälja, mis juures mõnigi auus mees, osawõtlikult temaga jumalaga jättis.

Temal oli selleks täitsa õigus olnud, et see tema wiimane koosistumine oli olnud. Kui ta koju oli jõudnud, siis jäi ta raskeste haigeks, nii et senna tulnud arst seda haigust wäga kardetawa ütles olema, nii et tema mõni päew aga weel elada.

„Minu laps, minu waene õnnetu laps," hädadles wanake õhates. „Ma pean oma tütart weel üks kord enne näha saama, kui ma ära suren!"

Arst lubas selle tõttu ka kohe wana auusameelse doge juure minna, mida ta ka truuiste täitis. Wana doge süda tundis selle juures haledat meelt, mille tõttu ta luba andis Klaudiat ühe kinnise tõllaga tema isa juure wiia, mis aga ööse pidi sündima, et muud inimesed seda teada ei pida=

nud saama. Luba kiri käes, ruttas sõbralik tohter tinakatuste aluse, wangi koja inspektori juure.

5.

Korda läinud kawalus.

Kellel see wõimalik ja kes aga iiales ühte kõigeilusamat Europamaa linna panoraamat (waatepilti) tahab näha, see mingu ülesse Weneediku linna Markuse kiriku torni ja wõtku sealt waewaks wälja waadata. Põhjapool seisawad igawese lumega kaetud Alpi mäed, mis pilwedega kokku näitawad olema kaswanud. Lõune ja hommiku poolt sinab sinine Adria meri oma lõpmata laewa mastide ja purjudega waataja silma. Tema jalge alla lautab ennast Weneediku linn, kui mesilaste kärg laiali.

Seda nähtust itlmitsesiwad ka täna kaks meest Markuse tornis. Üks nendest kandis jämedaid kammeli karwust kerja-munga riideid, kuna teine uhkes patritsia riides oli.

„O, oo, ooo, kui ilus on aga meie kallis isamaa, Malaspina," hüüdis ülemal tähendatud kerjamunk kõige suurema waimustusega.

„Kas wõib weel ilusamat waatepilti kuskil näha, nii maa kui mere poolt?"

„Ära räägi nii wäga kõwaste ega waljuste, Antonio," ütles patrisier rõhutud healega oma seltsimeest surudes, „sest et seintel kõrwad on, pealegi saab mind sellest saadik kangeste walwatud ja wahitud, kui ma ennast priiriigi teenistusest lahti wõtsin."

„Siin ülewel ei wõi ükski inimene meie sõnu kuulda," ütles Antonio Paoli teist rahustades, sest tema see kerja-munga riides mees oligi."

„Haa," hüüdis ta korraga hägedalt, seal ongi ju need hirmsad tinakambrid ja katuse alused, mille all üks wahwa süda wiiwib? oh Klaudia, kuidas pead sa Weneedikus noorte meeste poolest häbi tundma! Ma pean siis tõega üks wana naene olema, kui ma sind senna kauemaks peaks jätma kolletama? weel selsamal ööl peab sinu priiuse kell lööma, wõi ehk selle wastu minu hukatus, kui pitseriga olema kinnitud!"

Malaspina aga waatas murelikult ümber, et kas keegi palumata pealt kuulaja seal lähedal ei pidanud olema. Tal ei olnud aga muud kogu silmaringis näha, kui kiriku hakkisid, kes kisades ja kärades ümber torni lendasiwad, kuna miski werejänulist salawaritsejat ei ligidal ega kaugel näha ei olnud.

„Tulewal ööl, umbes kell kaheteistkümne ajal, saab siis Klaudia oma surija isa juurde wiidud! Kas sa seda ka õieti tead ja kuulda oled saanud, Malaspina?" küsis Antonio kartliku patritsialase käest.

See nikutas selle kinnitamiseks tummalt peaga, mille juures ta mõista andis, kui wäga ta seda soowiks, et sõber muu asjust juttu teeks, mida sõber tema soowi järel ka tegi, kuna ta oma sündimise linna peale alla waadates, sügawasse mõttesse jäi, mille juures ta ajuti oma kurwi silmi, kardetawa tinakatuste peale wiskas, mille katused

looja minewa päikese kiiredest kui hõbe meri wastu särasiwad.

„Kas su silmad näewad seal kaugel taewa lautuse all, ühte suurt laewa purje oma kätte paistma?" küsis Paoli ennast. sõbra poole ümber pöördes.

See nikutas selle tähenduseks peaga.

„See on minu galeere (selleaegse sõja laewade suurune ja sarnane sõiduriist)," ütles Antonio. „Wiiskümmend tubli poissi ootawad seal minu peale. Tule Malaspina, sest päike läheb juba looja, kuna meil weel palju teha ja toimetada on, milleks Jumal ja püha neitsi meile ise õnne andku!"

Nende sõnade peale hakkasiwad nad tornist alla minema, et peagi inimeste hulka ennast ära peita, kelledest uulitsad weel alles kihisesiwad ja kahisesiwad, kuna neid peagi kättejõudew öö pimedus majadesse ajas.

Sel ülemal nimetud ajal walitses haige Senator Paoli majas sügaw waikus. Teendrid käisiwad kikiwarwul just kui waimud üheteisest mööda, sest weel selsamal ööl pidi nende wana härra, arsti ütlemise järele, selle maailmaga igawesti jumalaga jätma. Kojameister seisis palee ukse ees ja waatas argliku kartuse ja põnewusega uulitsa peale, mis juures tema silmad otse öö pimeduse sisse katsusiwad tungida.

Ometegi wiimaks hakkasiwad soldatide takti sarnatsed jalaastumised tema kõrwu kostma, ehmatades kohkus ta seda kuuldes oma mõtetest ülesse ja ütles oma ette ümisedes:

„Sealt nad tulewadgi juba! Jumal ja kogu

tema pühad inglid olgu meil ise selle juures abiks ja troostiks!"

Mõne minuti pärast pidas tropp sõjariistadega ehitatud mehi (soldatisi) palee ukse ees kinni. Üks noor naisterahwas astus nende wahelt kojameistri juure ja ütles: „Wii mind minu haige isa juure!"

Kojameister läks selle peale eele, kuna õnnetu Klaudia tema järele sammus, kuna ohwitser oma mehi paleet hoolega silmas käskis pidada. Ise aga jäi ta paari mehega ukse ette seisma, mis juures ta weel oma wangile järele hüüdis: „Üks tund aga wõib teie rääkimine wäldata, sest nõnda on mull käsk antud!"

Hädaste oli sellest saadik aga umbes kümme minutit mööda jõudnud, kui üks munk palee poole tuli ja ukse ees seisma jäi.

„Jumala rahu teile, ütles ta pühalikult. Ohwitser wõttis tema terwist risti ette löömisega wastu.

„Kas siin elab Senator Paoli?" küsis munk järele pärides.

„Mis teil tema juure asja on, auustud isa?" wastas teine küsides.

„Ma olen selle waga wanaherra juure kutsutud, kes hinge waakumisel peab olema, et temale wiimist südame troosti ja rahu, selle pika tee peale kaasa anda," wastas waimulik wend.

„Siis minge kohe tema juure," ütles ohwitser ukse pealt kõrwa astudes.

Pitka tasase sammudega läks munk paleesse, mille kangialustesse ta peagi ära kadus, mis peale

ta sealt ühe teendri saatusel haige Senatori kambri jõudis.

Südant liigutaw nähtus paistis temale seal silmi.

Tütar põlwitas oma haige isa woodi ees, kuna see oma wärisewaid kässa tema pea peal hoidis.

Sügawa liigutusega jäi munk seisma ja waatas otsesilmi mõlemale peale, kellel teda aega tähelegi ei olnud panna. Seal tegi neid kojameister, waga waimuliku mehe peale tähele panelikuks, mis peale Klaudia pisut kõrwa läks, et mungale haige woodi ees maad anda. See andis selle peale kojameistrile märku, et ta sealt wäheks ajaks wälja pidi minema, mis peale munk oma pealmised riided seljast maha wiskas. Klaudia pidi selle peale imestuse ja rõõmu pärast üsna karjatama, sest tema ees seisis korraga, tema armas ja kallis onupoeg, Antonio Paoli, teendri riides; Senator aga langes wäsinult seljakile.

„Mina olen sind tulnud ära peastma," ütles noor mees, „see munga ülikond aitab sind tõega paleest wälja ja sinu wahtidest läbi saada, et nad sind ära ei tunne. Tõtta nii ruttu, kui sa wõid, Rialto silla juure, kus sind Malaspina ühe gondeliga (paat) ootab."

Õnnista meid selleks ette wõtmiteks, isa!" palus Klaudia oma isa haigewoodi ette põlwili lastes. Ka Antonio laskis põlwili, mis peale haige ennast kõigesuurema waewaga ülesse ajas, käed oma armsamate peade peale pani, kuna ta tasase heale ja

silmaweega ütles: „Kõige wägewam Jumal ise hoidku ja kaitsku teid! tema tugew käsi talutagu ja juhatagu teid ise selle maailma elutormidest läbi ja saatku teid wiimaks rahu randa. Aamen!"

Selle peale langes wana hallpea sügawa õhkamisega seljakile, tasane tume rõgin sai tema rinnast kuuldawaks, mis tema wiimist wõitlemist tunnistas. Weel kord ajas ta omad silmad lahti, waatas weel kord oma armsate peale, kes temast seie maailma maha jäiwad, siis aga pani ta omad silmad jälle uueste ja igaweste siin maailmas kinni.

Klaudia andis selle peale nuttes oma surnud isale suud, wajutas tema silmad kinni ja hakkas minekut tegema, sest et Antonio teda selleks kangeste taga kiirustas.

Ta pani ennast häbelikult munga riidesse, mis peale ta weel kord silmi oma armsa ja kalli isa surnukeha peale wiskas ja sealt siis kähku minema tõttas.

Wäljas ukse ees ootasiwad teda palee teendrid.

„Kuidas on lugu meie wana härraga?" küsisiwad nad kui ühest suust.

„Tema lahkus praegu õndsa rahuga siit maailmast," wastas Klaudia muudetud häälega.

Kogu palee teendrid tõttasiwad selle peale nutuse silmadega oma lahkunud peremehe surma tuppa; neil ei tulnud seda meelegi, tähele panna, et Klaudiat seal enam näha, ega eest leida ei olnud, kuna Antonio ennast teiste hulka segas ja sealt peagi teendri riietes wälja uulitsa peale peasis, kus ta ka kähku Klaudia järele hakkas tõttama.

Selle wahe peal oli Klaudia juba palee wälimise ukse juurde jõudnud, kus ohwitser pitkisilmi oma wangi tagasitulekut ootas.

„Noh, minu auustud isa, kuidas on lugu wana haige Senatoriga?“ küsis see uudishimulikult.

„Tema on ühe nende igawese rahu majadesse läinud, kus Jeesus ise meile asemeid on walmistanud,“ wastas munga riides olija Klaudia.

„Tema oli üks hea ja aus mees, see wana härra Paoli,“ ütles ohwitser osawõtlikult, „temale oleks ma küll ühte palju rahulisemat ja paremat surma tundi soowinud: aga see tuleb kõik sellest, kui inimesed oma lapsi ei oska kaswatada, waid neid aga oma pea järele lasewad teha ja talitada, mis nad aga ise tahawad. See tüdruk oleks pidanud minu tütar olema, küll ma siis tema kaela oleks koolutanud, wõi oleks tema kukla pealne kas küll rauast ja terasest olnud!“

„Mõtelge selle juures parem meie kalli ja armsa Issanda sõnade peale: „Ärge mõistke teiste peale kohut, siis ei saa ka teie peale mitte kohut mõistetud!“ ütles munk pühaliku manitsemisega.

„Mina ei tunne ega ole nii palju püha kirjaga tuttaw,“ ütles ohwitser ennast wabandades, „kuna ma teitest auustatud isa, loodan, et teie seda mulle pahaks ei saa panema ega seda edespidi enam meeletuletama.“

„Issand ise andku sulle seda andeks!“ ütles Klaudia ja hakkas edasi minema. Niipea aga, kui ta sealt wähe eemale oli jõudnud, kiirendas

ta oma sammusi, et ette tähendud kohale jõuda, kuhu ta ka peagi õnnelikult jõudis.

Hädaste oli ta aga oma jalga Rialto silla peale tõstnud, kui üks warjatud näuga kogu tema juure astus.

„Kas teie oletegi juba seal, preili?" küsis näokattega mees. Tema jaatas seda küsimist, mis peale Malaspina, sest tema see oligi, teda ühe silla warjul seiswa paati wiis.

Klaudia wõttis nüüd oma raske munga ülikonna seljast, kuna ta Malaspinale, keda ta selgeste tundis, nuttes oma armsa isa surma teatas.

„Küll meie seda ülekohut neile kõik kätte tasume, auustud preili," ütles Malaspina, „ah, sealt tulebki juba wist Antonio seie poole."

Üks mustjas kogu ilmus selle peale kanali ääres nähtawale.

„Hee, paadimees, wõid sa mind raha ja hea sõua eest üle selle kanali wiia?" hüüdis neile koguni wõeras hääl.

Malaspina ehmatas neid sõnu kuuldes, kangeste ära, sest et ta seda häält selgeste ära tundis. Ta wastas selle peale wõera healega: „Mina olen selle preili teenistuses ja ei wõi omast meelest midagi teha ega ette wõtta."

Selle peale pööras wõeras ennast Klaudia poole, üteldes:

„Lubage, auustud preili, et paadimees mind üle kanali wiib?"

„Ärge seda tehke," ütles Malaspina pool salaja, „see on Wilippo, Ludowisside parem käsi."

Klaudia ei lausunud sõnagi, waid jäi wait, sest et ta muud ei teadnud teha, kuna wõeras aga weel tungiwamalt oma palumist kordas.

Selsilmapilgul tuli üks teine must inimese kogu, kes keegi muu ei olnud, kui Antonio, wõera selja tagant nähtawale. Kui ta wõera nõudmist kuulis, et ennast peale wõtta, jäi ta seisma, kuna ta kõige jõuga selle peale teise peale kargas, kes oma iseseiswust sellega kautas ja walju karjatamisega kakanalisse kukkus.

„See on sinu häbemata tegude palk, sa wilets kurjategija!" hüüdis Antonio temale takka järele. „Kui sind Jumal siit weel wälja aitab, siis on ta sind palju rängema karistuse jauks määranud! saad sa aga juba nüüd otsa, siis on see kogu inimestele suureks kasuks."

Nende sõnadega oli juba põgeneja paati karganud. Mõlad hakkasiwad kähku üles ja alla käima, mille tõttu wäike sõiduriist tasase wee sulisemisega, üle mustaka wee pinna, suure mere poole libises.

6.

Waimude galeere.

Igal rahwal on omad ennemuistsed jutud, kombed ja ebausklikud arwamised, iseäranis weel laewa ehk meremeestel. Hollandlastel on omad „Klabauter mehikesed," põhja meres jälle „Lendawad Hollandlased" ja Weneediklastel oma „waimude galeere".

Wiimne ebausklik jutt tekkis wiieteistkümne aasta saja lõpetuses elule ja leidis omal ja ka

weel nüüdselgi ajal palju uskujaid, iseäranis meremeeste seas.

Weneediku priiriigi meremehel oli juba ennegi waimu kollitusi peaaju sees küll, kuna seal sees aga selleks weel ruumi küll oli, et ka „waimude galeere" senna sisse wõis mahtuda ja oma jaoks platsi leida. Pealegi oli weel see üks kuulus mees, kes oma sõidu peal hirmsa merewaimuga juba kokku oli trehwanud ja tema käest weel eluga ärapeasenud.

Seitsmekümnema wiieteistkümne aastasaja lõpetusel, saiwad kõik Weneediku meremehed, hirmsa ehmatusega kohutud, sest mõtle ometi, waimude galeere näitas ennast juba üsna ilmsi ja weel pealegi üsna Weneedigu lähedal, mis priiriigi laewamehi kõige suurema hirmuga täitis ja neid pea laest kuni jala tallani wärisema pani.

Küll pakkus doge nende kõige wahwama meremeestele suured summad raha, kui nad selle mere tondile otsa peale pidiwad tegema, mis aga kõik asjata oli. Wäga wähe oli neid, kes tema tagaajamisest weel tagasi tuliwad, ja need, kellele see õnn weel armust osaks oli antud, et nad elusast peast tagasi tuliwad, siis lautasiwad nad seda koledust weel enam laiali, kuna madrused kinnitasiwad, et nad enam ilmaski waimude galeere peale jahti ei lähe tegema ehk pakutaks neile selle eest kogu maailm palgaks! Kui nende käest sai küsitud, mis nad seal siis õige oliwad näinud, siis jutustasiwad meremehed, et waimude galeere ennast keskl süda öösel neile olla näitanud. Ilma kuulmata ja

kellegi nägemata seisnud see hirmus laew korraga nende selja taga ehk kõrwas. Tema ümbrus olnud wääwli karwa walguse kumast sisse piiratud. Mastis põlenud sädendaw hele punane tuluke, mille ees otsas wäike purje seisnud mille pealt surnu pealuud neile olla wastu hirwitanud. Laewa peal ei olla nad mitte ühte inimese hingegi näinud, ka tüürimeestki ei olla nad selle koleda laewa peal silmanud nägema, keda ka seal peal ei ollagi, sest et seda laewa nägematta waimud juhtida ja edasi kihutada.

Et seda hirmutust ometegi kord kahjutumaks teha, mis kogu laewa sõitu ähwardas kardetawaks teha, lasi kõrge Senat ja priiriigi nõukogu, kolm laewa selleks walmis seada, kes waimude laewa pidiwad minema üles otsima, et seda põhja puurida. Üks nendest, mis see kõigesuurem laew sel ajal oli, nimega „Sporn,“ sai Karlo Ludowisi käsu ja juhatuse alla antud, kes selle üle kangest waimustusest üsna põles, et õnneliku wõidu läbi suure kuulsuse sisse wõiks tõusta, mis temal joonistamise kunstis hästi korda ei tahtnud minna.

Sel ajal mõistis peaaegu iga priiriigi noormees mere asjadega ümber käia. Ka Karlo Ludowisi oli mitmed head aastad ühe priiriigi sõjalaewa peal teeninud.

See oli üks tore nähtus, kui „Sporn,“ Wenedigu sadamast, täies purjes Adria mere peale wälja sõitis. Karlo Ludowisi pidi peagi oma isamaa ja sündimise linna tornitippudega jumalaga jätma, sest et need tema silme eest ära kadusiwad

ja kui mere wette wajusiwad, mis juures tema süda rõõmu pärast üsna hõiskas, sest et see mere sõit teda au ja õnnele pidi wiima, millest ta peagi kõige suurema auustuse ja auuga tagasi saab tulema, kus rahwas temale hõiskamise hüüdega wastu tulewad, öeldes: „seda tegi Karlo Ludowisi!"

Pitkamesi käis ta säherduste mõttetega mööda tagumist laewa tekki, edasi ja tagasi, kuna ta selle wahel mõnikord oma tüürimehe juure seisma jäi, kes kindla käega laewa juhatas.

„Ma ütlen sulle, Wilippo, meil saab selleks ettewõtteks õnne olema," ütles ta, „see mustlase wanamoor, kes Rialto silla juures elab ja kellele ma oma kätt näitasin, ütles mulle seda selgeste: „Sinu teeleminek saab ühe Weneedigu linna perekonnale auu ja rõõmu tegema."

„See wõib ju ka wäga hästi ühe teise, kui teie kõrgeste auustatud perekonna õnne peale tähendada," ütles tüürimees järele mõeldes.

„Tühi kõik," ütles Ludowisi, „kas meie mitte praegusel korral need kõigewägewamad ja auusamad priiriiklased, Weneedikus, ei ole? Meie oleme kõige suurema ja auusama meestega sugulased ja sõbrad."

„Aga Paolid, härra?" wastas Wilippo.

„Ah, ah, haa, wõi ikka ei jõua sa seda sauna kanalis äraunustada!" ütles Ludowisi.

„Kas teie, auulik härra, seda haawa siis ära olete unustanud, mida Antonio teile oma onu lusthoones mõegaga andis?" küsis tüürimees terawa sõnadega.

Karlo Ludowisi keeras paha meelega oma tüürimehele selga ja hakkas uuesti mööda tagumist laewa lage edasi tagasi käima, mis kui luik üle wee pinna ojus.

Selle wahe peal hakkas juba õhtu kätte jõudma, mille tõttu õhk palju wilumaks hakkas jääma. Delhwinid tantsisiwad ümber laewa kere, kuna wahete wahel mõni suur mere kotkas hommiku poolse Istria kaljuse ranna poole lendas, kus nende pesitamise kohad on.

Laewa aerutajad aga laulsiwad oma aerude tõmbamisel taktis, mis pea lustilikult pea jälle kurwalt kuuldi kõlama. Mõningased aga jutustasiwad jälle weidraid ja koledaid lugusi waimude galeerest, kuna nad selle juures murelikn südametega oma tulewiku peale mõtlesiwad.

Selsilmapilgul, kui wiimne päikese serw kaugele õhtu alla ära kadus, hüüdis wahipeal olew madrus masti korwist: „Üks laewa puri hommiku poolt nähtawal!"

Kõik silmasiwad seda kuuldes senna poole, kus nad peagi ühte wäikest walget tippu nägiwad liikumu.

„See ei wõi mitte waimude galeere olla," ütlesiwad aerutajad isekeskis, „sest et see ennast aga öösetel näitab."

Ka Karlo Ludowisi oli selle wahe peal, kõigesuurema tähelepanemisega, wõerast laewa silmitsenud, millest ta ruttu kättejõudwa ööpimeduse pärast aru ei wõinud saada, mis laew ehk sõiduriist see pidi olema. Ta andis sellepärast tüüri-

mehele käsku, et laewa sõitu otse senna poole pidi tüürima. nagu nad seda wõerast laewa oliwad silmanud nägema. Ta arwas, et nad teda juba teisel hommikul taga saawad.

Peale seda, kui ta weel mõned käsud öösels wälja oli jaganud, läks ta oma kajutisse, mis wäga toredaste oli wäljaehitud, nii et paremat enam ei wõinud soowidagi. Pool riides wiskas ta ennast ühe pehme sohwa peale pikali ja neelas mahedat karastawat õhku alla, mis lahtisest kajuti aknast sisse woolas.

Wiimaks jäi ta aga magama, kus ta oma suurest auust ja kiitusest und nägi. Ta nägi, et ta priiriigi esimeheks ehk dogeks oli saanud, kus tal kõrged auumärgid rindas oliwad, mille üle kogu tema sugulselts auupaklikult teda imetles, kuna kõik teised teda kartsiwad ja tema ees wärisesiwad.

Seal äratasiwad teda aga jalaastumised ja kajuti ukse lahti lükkamise pragin järsku ülesse.

See oli tüürimees Wilippo.

„Jumala pärast, härra," ütles tüürimees, „tulge kohe ülesse, sest waimude galeere on nähtawal!"

Ludowisi wärises seda kuuldes.

„Oled sa peast hulluks läinud, poisike," hüüdis ta. „Kas nüüd juba peame meie selle pagana tondiga karwupidi kokku sattuma!"

„Oh härra, härra, see on hirmus peali waadata," hädadles Wilippo. „Madrused on kõik meelt äraheitmas ja paluwad maas olles Jumalat ja neitsi Mariat omale appi."

„Oh neid argpüksa!" hüüdis Ludowisi, kogu oma julgust kokku wõttes ja mõeka kätte tõmmates.

„Lähme nende kallale ja teeme selle nõidusele otsa peale!" ütles ta hoobeldes, kuna ta kõigest kehast wärisewa tüürimehe saadetusel, ülesse laewa laele tormas.

„Kus see waimude galeere siis nüüd on?" küsis ta Wilippo käest, kui ta laewa tagumise otsa oli jõudnud ja asjata seda nähti silmitsema.

„Seal, härra," ütles tüürimees pool hääletumalt, kuna ta käega hommiku poole näitas, mis peale ta omad

käed aga risti pani ja paluma hakkas: „Püha neitsi Maria! Kaitse meid ise, kaitse meid, oh kaitse!“

Ludowisi silmad harjusiwad peagi selle pilkase pimedusega, mille peale ta peagi ühte isemoodi ehitatud suurt laewa silmas nägema, mis nõiduslikul kombel nendest aga weel waewalt saba sammu eemal wõis olla.

See laew oli umbes niisama suur kui „Sporngi“. Laewa ümbrus nähti sinaka walgusest waigustud olema, kuna esimeses mastis hele punane latorn põles, mis selle laewale otse nõiduslikku kuju andis.

Mitte ühte elawat hinge ei olnud selle laewa peal näha isegi tüürimeestki mitte, kes laewa oleks juhtinud ja õigel teel pidanud, kuna see ometigi teelt kõrwa ei läinud, waid otse edasi läks, mis juures ta neile ikka lähemale nihkus.

Ludowisi nägi ja sai seda selgeste aru, et wõeral laewal nõuu oli, nende laewaga kokku põrgata. Ta wõttis sellepärast kindlat nõu wõitlust algada.

„Sõjariistad käite!“ hüüdis ta müristamise healega palujate madruste peale põrutades.

Need aga ei liigutanudki ennast paigast.

„Ärge laske ennast sellest hirmutusest ehmatada ega petta!“ hüüdis Karlo Ludowisi teisa julgustades. „Wõtke sõjariistad kätte, kui teie ennast mere põhja ei taha lasta puurida!“

Ütski ei tõusnud palweiamast ülesse, mille tõttu Ludowisi kangesti wihaseks sai. Ta kargas ühe oma kõige lähemal olewa madruse kraest kinni, et teda maast ülesse kääristada.

„Oh härra, see waimude galeere!“ hädaldas see pool wingudes.

„Neid waimusi wõite teie oma mõekadega enesest eemale tõrjuda,“ ütles kupten põlglikult.

„Kes waimudele wastu julgeb hakata, see on täieste kadunud,“ wastas üks teine madrus. „Selle wastu ei pea muu nõuu aitama, kui üksnes palwe. Paluge, mehed, enne kui hukatus kätte tuleb!“

„Püha neitsi Maria! kaitse meid ise, kaitse meid, oh kaitse!“ palusiwad madrused laewa lael ja all kajutides.

Ludowisi pidi omaks ehmatuseks nägema, et see kõik asjata töö ja waew oli, oma madrusid parema mõtetele saata, ja et teda ja laewa miski asi enam kätte tulewa hukatusest ei wõinud ära peasta, kui waen-lasel neid nõu oli põhja kihutada.

„Wilippo!“ hüüdis ta oma paluwale tüürimehele, kes teistest pisut julgem näitas olema. „Willippo, mine kohe tüüriratta juure.“

Mees kuulis pool wastumeelt tema sõna.

„Pööra laew teise külge!“ kamandas Ludowisi.

„Meie ei pääse ju ometi tema küüsist, härra,“ wastas tüürimees trostliku wastupanemisega.

„Katsume selleks ometi oma õnne!“ põrutas kapten wiha pärast otse wärisedes.

Tüür krägises tugewast keeramisest, mis peale laew kiirelt teise külge hakkas purjetama.

7.

Tüürimehe tunnistus.

Wähe aega näitas, nagu jäeks waimude laew neist maha, mille tõttu Ludowisi jälle kergemalt hinge hakkas tõmmama. Ta lootis, et ta ometegi weel kuidagi moodi pimeduse katte all selle kardetawa laewa eest kunni hommi-kuni wõis kõrwa puigelda, peagi aga pidi ta omaks ehmatuseks nägema, kui tühine see lootus oli.

Madrused, kes seda hirmust ja kardetawat laewa enam ei näinud, oliwad selle tõttu uueste julgusi saanud, sest nad hakkasiwad oma käsuandja käsu peale nüüd seda usinamini ja kärmemini sõudma, mille tõttu Sporn kui nool läbi laenete edasi lendas.

Korraga aga, kui oleks neid wälk selgest taewast trehwanud, mattis nende hüüdmine kõiki lootust peastmise peale.

„Waimude galeere tuleb otse meie peale!“ karjuti

korraga tüüri juurest, mis peale madrused sõudmise seisma jätsiwad ja uueste ühes paluma hakkasiwad.

Nad ei olnud oma „Püha neitsi Maria kaitse meid“ weel aega lõpetadagi saanud, kui juba hirmus laewade kokku põrkamine sündis, mille juures selle saladuse rikka tondi laewa teraw nina, sügawaste nende laewa kere sisse tungis.

Weneediklaste hirm ja ehmatus oli selle juures ilmaarwamata, nad kijendasiwad ja karjusiwad kässa taewa poole ringutades Jumalat appi, mis aga midagi enam ei näitanud aitama!

Tumedad kogud kargasiwad selle peale waimude galeere pealt nende laewa peale, harisiwad wärisewad madrused pihku, rööwisiwad laewa tühjaks ja wedasiwad kõik inimestega ühes oma laewa peale.

See kõik oli kõigesuurema kiirusega ja ühe weerand tunni aja sees sündinud. Hädaste oli wiimne wang hukkaminewa laewa pealt ära wiidud, seal keeras ennast Sporn ühe külle peale ja wajus juba teisel silmapilgul mühisedes mere põhja.

Weenediglased oliwad kui lamma kari, waimude laewa pea masti alla kokku surutud. Imelik ja imestamise wäärt oli see nende meelest küll, et waimudel nii kõwad käed ja rusikad oliwad, kui elawatelgi inimestel, kuna neil miski waimu sarnasid olusid ei olnud, waid ükski inimlik olik ja tegu!

Weel suuremaks aga läks nende imestamine seda nähes, kui korraga selle waimude laewa mehed neid põlewa tõrwalontidega sisse piirasiwad, kelle hulgast üks uhkes riides ehitatud, sõjariistus mees wälja astus, kes teiste peamees nähti olema.

„Kus on teie kapten ja käskija?“ küsis ta waljult, kuna tema mehed temale auupaklikult teed andsiwad.

Karlo Ludowisi wärises kõigest kehast seda healt kuuldes, kuna küsija oma küsimust weel teist korda pidi kordama, enne kui ta ette astus.

Mõned waenlase madrused hoidsiwad oma tõrwa

londid tema silmnäu kohal, mille juures nad rõõmu kisaga hüüdsiwad:

„Tema ise, härra kapten,“ kisendasiwad nad.

„Karlo Ludowisi,“ hüüdis see kapteniks nimetud mees, „ja seisad praegu oma surma waenlase, Antonio Paoli ees!“

Patritser tõstis oma pea uhkelt ülesse ja wastas põlglikult:

„Üks mereröövel ei ole ilmaski wäärt ühe Ludowisi waenlane olla, ma põlgan teda.“

„See põlgamine saab sulle kalliste maksma tulema!“ ütles Paoli tõsiselt, kuna ta temalt eemale pööras.

„Kus on tüürimees, Wilippo?“ hüüdis ta waljuste. See oli ennast kartuse ja hirmu pärast teiste wahele ärapeitnud, kes teda tema metsliku ja toore oliku pärast sugugi ei sallinud, waid oma hulgast Antonio Paoli nõudmise peale wälja tõukasiwad.

„Armu, armu!“ palus see nüüd wärisedes ja wabisedes, Antonio ees põlwili olles.

„Sinu wiimne tund on käes, sa pead silmapilk surema!“ põrutas see tema peale.

„Oh härra, ma tahan kõik ülesse tunnistada!“ hüüdis Wilippo ahastades.

„Mis sul wõllaroal siis õige tunnistada on?“ päris Paoli uuriwalt.

„Oh paljugi, wäga palju!“ wastas tüürimees kahwatanud näuga.

„Et räägi siis!“ põrutas Antonio weel waljumalt.

„Mitte enne, kunni teie kõrge arm mulle elu lubab kinkida,“ wastas Wilippo.

„Hea küll, su wilets elu olgu sulle siis kingitud,“ wastas see, „aga mõtle selle peale, et see kõige wähem wale, mida sa oma suust julged awaldada, mind minu tõutusest wabastab ja sind kohe surma saadab. Maladetta, wõta nöör kätte, et see sul kohe käepärast on, kui ma selleks märki annan, et sa oma kohut wõid täita, mõistad sa seda ja kas saad sellest aru.

Maladetta oli üks pool inetuma näuga, suur Koljati

sarnane mees, kes selle teole rõõmuga walmis näitas olema. Ta hirwitas seda kuuldes heameele poolest ja astus kõige suurema südame rahuga, head tugewat köie tükki käes hoides, Wilippo kõrwa. „Nüüd walitse oma sõnu, mida sa räägid ja tunnista tõtt, sest sa näed seda ju oma silmaga, kes ja mis sind sinu selja taga ootab, kui sa ühe wale sõna oma huulte üle lased libiseda," ütles Antonio. „Kõige enne aga tunnista mulle seda, mis sa minu isa, isamaa äraandmisest tead rääkida; kes sel ajal merewäe pea juhataja oli?"

Tüürimees kahwatas seda kuuldes näust walgeks kui marmor, mis juures ta kohmetult Ludowisi poole silmi lõi, kes seda nähes ja kuuldes oma endist uhkust täieste oli kautanud ja rõhutud meele ja silmadega oma ette maha waatas.

„Edasi!" põrutas Antonio, kui Wilippo oma rääkimisega wiiwitas. „Mis sul selle kohta tunnistada on? oli minu isa üks isamaa äraandja?"

„Ei!" wastas tüürimees, kes selle wahe peal ennast jälle oli kogunud ja seda asja järele mõelnud.

„Kas tema on Genualastega, oma isamaa äraandmise üle plaanisi teinud ja nendega selle asja pärast tegemist teinud?" küsis Antonio edasi pärides.

„Ei ole," wastas Wilippo.

„Aga kust sai see protokoll minu isa allkirjaga wäljawõetud?"

„Ma tõmmasin ühe moona muretsemise tunnistuse sisse, kus kindrali nimi juba alla oli kirjutud," wastas tüürimees. „Karlo Ludowisi aga täitis selle poogna oma wale ja pettuse kirjaga täis, kuna ta Genua linna priiriigi pitseri senna alla wajutas, mida ta ühte Juuti oli lasknud järele teha."

„Kas teie kõik seda olete kuulnud, mis see kurjategija praegu ütles?" küsis Antonio wärisewa healega mõlemate laewameeste käest.

„Meie oleme seda selgeste kuulnud ja arusaanud," wastasid laewamehed, kui ühest suust.

„Minu õnnetu isa, wäeülem Paoli, on selle tõttu ja järele, ilmasüüta hukkamõistetud ja ärahukatud saanud," ütles Antonio walju healega. „Tema ilmasüüta weri, mis kättemaksmist nõuab ja kisendab, tulgu kogu Ludowisside perekonna ja iseäranis selle hirmsa kurjategija eale, kes siin praegu meie ees seisab."

„Mis palka said sa oma kurjategude eest?" küsis Antonio ennast uueste Wilippo poole pöördes.

„Tuhat kulddukatid," wastas see.

„Kas sa seda oma wandega wõid kinnitada?" küsis Antoaio.

„Seda wõin ma julgeste teha," wastas Wilippo.

„Kas ka kõrge Senati ja riigi nõukogu ees?"

Tüürimees kahwatas seda kuuldes näust walgeks.

„Wasta!" põrutas Antonio.

„See oleks lausa minu surm, kui ma seda Senati kohtu ees peaks tunnistama," wastas Wilippo. „Teie kõrge meel lubas mulle elu kinkida, kuna mind siis ometegi enam elama ei jäeta, kui mind priiriigi kõrge kohtu ätte saab antud!"

„Sul on õigus," wastas Antonio, „kuna sa aga selle üle ilmaski ei saa kaebada wõima, et üks Paoli sinu wastu sõna ei ole pidanud. Kas sa siis kõige nende auusa meeste kuuldes, seda wannet walmis oled wanduma?"

Wilipppo tõstis oma paremat kätt ülesse taewa poole ja ütles: „Mina wannun oma hinge õnnistuse nimel, et wäeülem Paoli ilmaski Genua priiriigiga, oma isamaa äraandmise pärast seda kõigewähemadki tegemist ei ole teinud, ega ka seda õnnetumat kirja kirjutanud mis teda hukka saatis. Selle kohta tunnistan ja wannun ma aga, et teie kõikide ees seisja siin, Karlo Ludawisi, seda wale kirja on kirjutanud ja järele tehtud wale pitseriga kinnitanud. See on nii tõsi, kui üks püha Jumal aewas on."

„Kas teie seda wannet ka kõik selgeste olete kuulnud?" küsis Antonio kõige seal olijate käest.

„Jah," wastasiwad kõik uueste kui ühest suust.

„Karlo Ludowisi," ütles Paoli ennast oma surmawaenlase poole pöördes, „wasta, mis sul selle peale weel on ütelda?"

See aga jäi trotslikult wait, ega lausunud selle kohta sõnagi. Kui Antonio aga Maladettale käega märki andis ja sellepeale ka kohe oma jäuks määratud ohwri juure asus, sai Karlo Ludowisi kohe jutukamaks.

„Teie ei saa ühe säharduse teuga ju mitte oma peale süüd koormoma, härra Paoli!" ütles ta.

„Ma saaks sellega täieste õigust tegema, kui ma teid sedamaid kõige kõrgema laewa masti laseks tõmmata," wastas Antonio külmalt ja kalgilt, „kuna ma aga siiski weel teie wabandamist selle kohta tahan kuulda saada. Mis teil siis selle kaebtuse kohta wastata on?"

„See on wale, puhas selge wale!" wastas Karlo Ludowisi. Wilippo kargas seda kuuldes, kui wälgust trehwatud, maast ülesse ja hüüdis ägedalt:

„Püha neitsi, nüüd tahab ta ka mind weel walewandujaks teha! Oh härra Ludowisi, nüüd tahan ma teie häbematad teud kõik päewa walgele tuua, nüüd peab ka auustud härra Paoli seda kuulda ja teada saama, et teie pea laest kunni jala tallani üks see kõige esimene wõrukael ja kurjategija olete! Kes tingis mind auusat wäeülemat Paolit salaja ära tappa ja kes pakkus mulle tema surma eest tuhat dukatid! Hee, kas teie seda enam ei mäleta ega teagi?" Ludowisi aga kehitas selle peale põlglikult õlanukkisid. „Kes lubas mulle selle eest ühte mõisat kinkida, kui tema ainumas poeg, ühe kuu sees siit maailmaga igaweste jumalaga pidi jätma? Ka see on teie meelest puhas ära läinud? oh, küll on teie mälestus ja meelespidamine waene, jah, nii wäga wilets ja waene! Kui ma teie käest need tuhat dukatid kätte pärisin, mida teie mulle tõutasite anda, kui wäeülem Paoli pidi olema langenud, siis ei mäletanud ka teie sedagi enam õieti, ja kui ma teid ähwardasin ülesse anda, siis naersite teie mulle silma sisse ja

küsisite, et kas mul siis nii wäga suur himu pidi olema tinakambritesse minna, wõi jälle köit maitseda. Wiissada dukatid andsite teie mulle siiski wiimaks, mis aga nüüd kui uss minu südant närib ja kui tuluke sees sööb."

Karlo Ludowisi ei wõistnud selle peale esiotsa enam sõnagi lausuda, kuna weel kogu laewamehed põlastusega hüüdsiwad: „Oh kui häbemata ja auuta tegu ühest suurest soost mehest!"

Antonio isegi seisis seda hirmust tunnistust kuuldes okjegu kiwi post, ühe koha peal paigal. See tuuris tükk aega, enne kui ta oma ülekuulamisi edasi wõis pidada. „Mis sa mesilane selle kohta ütled?" küsis ta wiimaks wärisewa healega, ennast oma wastase poole pöörates.

„Need on jambsi ja hullupea jutud, härra" wastas Ludowisi külma rahuga.

„Hea küll," põrutas Antonio kärkiwa wihaga, „siin on meil tunnistus tunnistuse wasta! meie wana wiisi ja kombe järele, saab sähardustes asjas, tunnistajate oma wahel kakfikwõitlus ette wõetud. Tooge seie kohe kaks mõeka!"

Maladetta läks seda kuuldes ka kohe käsku täitma, mille peale ta peagi kahe halja Türgi mõegaga tagasi tuli.

8.

Kakfik wõitlus.

„Mina ei sa ühe alamat sugu inimesega mitte ilmaski mõekade peal wõitlema hakkama," ütles Ludowisi uhkelt, „Kas seda maailmas weel keegi enne on kuulnud, et üks partitser, ühe wiletsa laewa madrusega, kakfik wõitlust on pidanud?"

„Kui sa oma õigust ewaliku wõitlemisega ei taha tunnistada, siis tunnistad sa ennast sellega süüdlaseks," ütles Antonio, „kuna ma selle tõttu oma ähwardust kohe tööks lasen teha."

„Wilets kurjategija ja argpüks!" kõlas sel silmapilgul kõige laewa meeste suust.

Wihast wärisewa näuga kargas Karlo seda kuuldes maast ülesse ja tõmmas mõega kätte: „Mina olen walmis!“

Wilippo wõttis teise mõega kätte. Antonio märguandmise peale asusiwad laewamehed põlewa tõrwalontidega nende ümber ringi.

Mõlemad wastased põrnitsesiwad esiotsa tüki aega kõigesuurema wihaga üheteise otsa, mis peale nad, kuikaks kiskjad metsalist üheteise kallale tormasiwad. Mõegad wälkusiwad ja langesiwad siis kiirisedes üheteise wastu, mis peale wihane wõitlus algas.

Ludowisi näitas seda peagi, et ta oma wastasest palju osawam ja kärmem oli, kuna ka Wilippo temale sugugi järele ei annud. Juba oliwad mõlemad haawatud ja werised, mille tõttu kogu laewa tekk werine oli. Seal wirutas partritsier kõigest jõust mõegaga oma wastase pahema käe peale, mis kätt puruks lõmistas.

Silmapilguks tuikus Wilippo, tema mõek langes nõrga käega maha ja juba oli arwata, et kaksikwõitlus Karlo Ludowisi kasuks pidi lõppema. Seal wõttis aga tüürimees kogu oma wiimist jõudu kokku ja tungis nii häkiste ja ruttu oma wastase peale, et sellel õieti enam aegagi ei olnud wastu hakata. Wilippo aga ajas juba teisel silmapilgul oma mõega temale otse rindu, kes selle peale walju karjatamisega pikali langes.

Seal rauges aga ka wõitja jõud. Ta tuikus ja langes siis oma wastase surnukeha peale, kes selle wahe peal juba hinge oli heitnud.

Maladetta kummardas ennast ja tõmmas Karlo Ludowisi eluta keha teise alt wälja. „Tema on juba täieste surnud,“ ütles ta, teda wähe aja silmitsemise järele. See wilets äraandja ja kurjategija on oma õiget palka juba kätte saanud.“

Selle järele waatas ta ka Wilippot läbi ja ütles: „Ka see wilets kurjategija on juba selle maailmaga jumalaga jätnud, ehk tema haawad sellcks küll sugugi surmawad ei ole; tema on südame rabandusesse surnud!“

„Jumal ise on nende mõlema kurjategijate peale kohut mõistnud," ütles Antonio Paoli.

„Amen!" ütlesiwad kõik sealolijad.

„Ja nüüd kuulge ja pange minu sõnu hoolega tähele ja pidage tõesta meeles, mis mul teile ütelda ja rääkida on!" ütles Antonio ennast laewameeste poole pöördes. „Kas teie seas on keegi, kes minu talitust selles asjas wõib laita ehk hukka mõista, see astugu ette!"

Ükski ei liigutanud ennast paigast

„Ma tänan teid, minu truuid isamaa pojad, ütles patritsier wähe aja pärast. „Teie olete minu usaldust, oma isamaa wastu, minu sees jälle üles äratanud, mis seni ajani otsegu surnud oli. Üksnes pettus ja kurjus, saatis asja Ludowisside läbi nii kaugele, et wana doge ja tema nõuandjad, ühte oma kõige truuimat isamaa teendrit, surma wõisiwad mõista. Ma annan seda ülekohut neile andeks. Üksnes meeleäraheitmine, teie saate ju sellest küll aru, minu auusad ja waprad isamaa pojad, saatis ja ajas mind oma waenlastele seda ülekohut wägiwaldselt kätte maksma, sest et ma kuskilt pooltki muidu oma õigust ei leidnud. Ma tahtsin oma häbistud isa mälestust jälle auu sisse tõsta, mille tõttu ma priiriigiga otse sõda hakkasin pidama. Täna on minu kättemaksmise aeg täis saanud. Üle saja Weneedigu mehe on selle juures tunnistuseks olnud, et wäeülem Paoli oma waenlaste kadeduse, kurjuse, wiha ja kättemaksmise ohwriks on langenud, sest ilmaski ei ole ühte auusamat ja kallimat südant Weneedikus olnud, kui tema oli. On see tõsi, minu auusad sõbrad?"

„See on tõsi," wastasiwad kõik pealtkuulajad.

„Häda mulle, kui ma edespidi weel kätt oma isamaa wastu üles tõstan. „Senna tagasi minemine, mis mu südamele nii armas ja ka kallis on, see on mulle nüüd wõimatumaks saanud. Antonio Paoli ei saa enam Weneedikut oma silmaga näha. Ta sõuab sellest saadik oma inimestega uskmata Türklaste ja Marokko ja Tunise mereröövlite wastu wõitlema, et oma ristiusu wendi sellega aidata ja kaitsta."

„Kaua elagu auusameelne Antonio Paoli!" hüüdsiwad wangis laewamehed kõige suurema waimustusega.

„Teie minu armsad isamaa pojad," ütles patritsier, olete priid ja wabad. Meie sõidame siit kõiga lähema isamaa randa, kus meie teid maale laseme. Ühte asja aga nõuan ma teie käest tungiwalt, nimelt, et teie kui üks mees ja kui kaebajad Ludowisside wastu ülesse astute ja tema peale pettuse ja wale pärast kaebate. Tahate Teie seda teha?"

„Selle peale jäege kindlaste uskuma ja lootma, Antonio Paoli!" wastas üks wanem madrus kõikide eest. „Meie aga palume teid jälle tagasi tulla ja isamaa heaks ja tuluks elada!"

„Minu jäuks ei ole seal enam isamaad ega kodupaika," ütles patritsier kurwalt. „Mina olen oma isamaa wastu oma kättemaksmise tuhinas suurt ülekohut ja pattu teinud, mille tõttu ma ise doget peaks tellima, et ta mind ära laseks hukata. See ei lähe selle tõttu mitte korda, minu armsad sõbrad!" Nende sõnade peale andis ta käsku, neid mõlemaid surnuid meresse wisata, mille peale ta oma galeeret lähema randa käskis tüürida.

Teisel wara hommikul jõudsiwad nad ühe wäikse sadama juure randa, kus wangi wõetud mehed maale saiwad lastud. Paolot walju hurra hüüdmisega jumalaga jättes, hakkasiwad nad kohe Weneediku linna poole minema, kuna waimude laew suure mere poole tagasi läks ja sealt wastu lõunat pööras.

Ludowisi perekond kannatas selle järele Weneedikus palju. Nende perekonna pea langes timmuka käe läbi, kuna kõik nende suguselts Weneediku priiriigist jäedawalt wälja sai aetud. Aga ka waimude laewa uskujad saiwad selle läbi suure häbi sisse, kuna see aga pärast uusi uskujaid leidis, sest et ükski muu asi nii raske ei ole ärakautada, kui ebausk. Mõne hea aasta pärast aga uskusiwad meremehed jälle uueste, et waimude laew platsis olla. Sellest usust ei suuda neid wist küll ükski

inimene enne wiimisi päewa ära wõerutada; ühte wai- mude laewa ehk galeeret aga ei ole kuskil poolgi olemas.

9.

Paoli perekonna aunsse tõusmine.

Kuskil poolgi ei ole niipalju wäikseid mere saarekesi maailmas, kui Dalmatsia mererandas. Seal oliwad 14. ja 15. aasta sajal need kõige kardetawamad mere röövlite asu ja pelgupaigad, kes wägewa Weneedikn priiriigi kauba laewadele just sedasama oliwad, mis kull linbude ja kanapoegadele. Oma kerge ja madalas wees jookswa sõiduriistadega wõisiwad nad igast kanalist ja madala kohtadest hõlpsaste läbi saada, kuna süga- was jookswad suured sõjalaewad nende järele ei wõi- nud minna, kui kinni jäeda ei tahtnud.

Sellest hoolimata, sõitis ühel ilusal õhtul üks suur galeere ühe nende wäikse saarte kanalitest sisse, ilma, et ta kalju rahnudest ehk madalast weest oleks hoolinud, mis paremalt ja pahemalt poolt sõiduriista ähwardasi- wad hukka saata. Kindla käega juhatas tüürimees laewa, nii et see ilma takkistamata üle waikse weepinna libises.

Laewa nina juures seisis kapten püsti ja andis aeg- ajalt türimehele käega märki, kuhu poole ta laewa pidi tüürima. Selle wahe peal aga silmas ta ajutiselt, ühe kaugel ees olewa saare peale silmi lüües mis weel alles wähe aja eest, kaugelt hommiku poolt neile silma oli hakanud paistma. See waataja oli Antonio Paoli ja see saar, mida ta sealt kaugelt silmas, oli nüüd tema uus isamaa, kus nüüd ka tema armas Klaudia wiiwis a arwamise järele, igatsusega tema tulekut ootas.

Mõne tunni pärast jõudis galeere õnnelikult ühe wäikse mere lahesse, mis kalju saarte kobaratest sisse oli piiratud, nii et seda kohta suure mere poolt näha ei wõinud.

Seal jäi laew seisma, rängad raud ketid pragise- siwad raske ankrute sisse laskmisel, kuna laew üsna wabises.

Esimene paadist maale astuja oli Antonio. Kiire

sammudega hakkas ta ühe wäikse maja poole tõttama, mille uksest kaugele mere peale ja saarte konaras randa wõis näha. Antonio Paolil ei olnud aega ega tulnud seda meelegi waadata, mis tema jalge ees ennast laiali laotas. Ta astus kiire sammudega üle hoowi ja ka kohe uksest sisse. Ta hüüdis: „Armas Klaudia, kus sa oled!"

Selle peale kuuldi teisest toast sammude astumisi — ja lähemal silmapilgul oliwad nad juba teretades ühe teise kaelas.

Peale esimest armastuse teretamist, ütles Antonio Klaudiale tõsise näuga: „Meie sugukonna auu on nüüd jälle peastetud, sest Karlo Ludowisi on juba oma maapealist palka, oma enese kurja teu seltsimehe läbi kätte makstud saanud." Selle peale jutustas ta seda kogu sündmust oma Klaudiale otsast otsani, mida see hiilgawal silmil ja risti pandud kätega pealt kuulas, sest nüüd oli see kõigil selge, et tema onu ilmasüüta oli saanud ärahukkatud, mille tõttu nemad ise ära oliwad pidanud põgenema ja Klaudia wana isa enneaegu hauda minema.

Ühe lähekordas saare peal oli wäike klooster. Seal wõtsiwad Antonio ja Klaudia laulatada lasta, mis ka mõne päewa pärast sündis.

Kui nad oma kodu-saare peal, parajaste pulma rõõmu pidasiwad, millest ka kõik Antonio laewa mehed osa wõtsiwad. — Seal tuli neile Malaspina wõeraks, kes see aeg Weneedikus oli käinud. Ta astus sõbraliku teretamise ja rõõmust läikiwa näoga Antonio juure ja ütles: „Ole sõbralikult tereud, mu hea ja auus sõber! mul on sulle häid ja rõõmustawaid sõnumeid kuulutada!"

Nende sõnadega tõmmas ta ühte suurt kokku pandud paberi poognat põuest, tegi seda lahti ja luges:

„Weneediku priiriigi toge ja senat tunnistawad selle läbi, et nende merewäe ülem admiral Paoli ülekohtuste inimeste kaebtusel ja tunnistusel ilmasüüta on hukkamõistetud saanud. Sellepärast kuulutame meie kõigi tema

järeltulijatele, et nad oma riigi poolt ära wõetud warandust jälle kätte saawad ja endise patritseri ausse saawad tõstetud. Iseäranis kuulutame meie, et Antonio Paolile, ehk ta küll meie linna ja priiriiki rahutumaks tegi, kõik selle tõttu andeks on antud, et tema isale siin ülekohut sündis, mida ta oma weri-waenlastele sellega tahtis kätte tasuda. Tema wõib nüüd jälle auuga Weneedikuse tagasi tulla. Senator Paoli tütrele saawad kõik tema isa majad ja mõisad tagasi antud, nii pea, kui ta kuskilt poolt peaks wälja ilmuma."

Antonio kuulas seda silmawee pisaratega pealt, mis peale Klaudia armsa suuandmisega tema kaela ümbert kinni wõttis, öeldes: „Nüüd minu armas ja kallis Antonio, on meil jälle oma armas isamaa!"

Mõne päewa pärast läks endine waimude galeere jälle merele; nüüd ei läinud ta enam teistele kolli tegema, waid waid purjutas otsekohe Weneedikuse linna sadamasse, kus neid kõik sugulased ja sõbrad suure auuga wastu wõtsiwad. Wana toge isegi näitas neile sellega suurt auu, et ta oma kõrge nõuuandjatega ja Senatoridega neile wastu tuli ja neid ise Klaudia isa paleesse saatis.

Antonio astus selle peale oma wahwa meestega Weneetiku priiriigi teenistusesse, kus ta peagi merewäe ülema admiraali auu sisse tõusis. Mõned aastad hiljem, sai ta ise togeks, kus ta kõigile õigust tehes, kõigist austud ja kiidetud sai.

Nende õnnel ei olnud nüüd enam miski takistusi, sest et nad õigust tegiwad ja armastasiwad.

Paolide suguwõsa ja järele tulejad, peawad alles praegu, kui suurtsugu ja rikkad inimesed, Weneedikus elama. — Ludowisside suguwõsa on aga täieste kadunud ja laiali pillatud, sest et neid igaweseks ajaks Weneediku linnast ja priiriigi piiridest sai wälja aetud. — Jah, kes teisele auku kaewab, see langeb alati ise senna sisse!